NAŠ TEDNIK

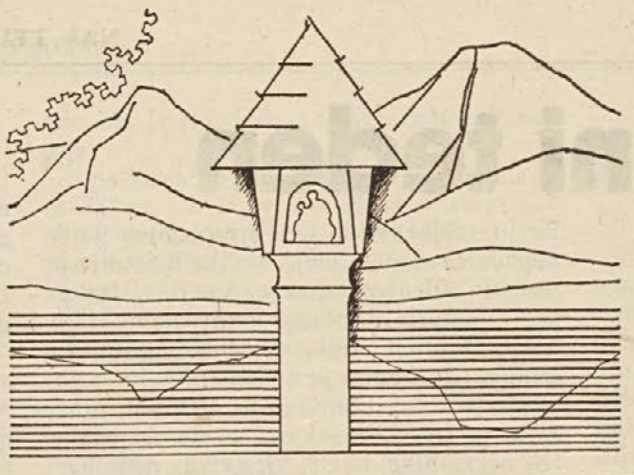

KULTURNO POLITIČNO GLASILO

Poštni urad: 9020 Celovec — Verlagspostamt: 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt P. b. b.

LETO XIX / ŠTEVILKA 30 CELOVEC, DNE 27. JULIJA 1967 CENA 2.— ŠILINGA

Kot Slovenci odločni in dosledni

Odločnost in doslednost! Oboje je potrebno, ako se hočemo koroški Slovenci kot narodnostna manjšina ohraniti, ako hočemo, da bomo duhovno napredovali ter si ustvarili enakopraven položaj v deželi. Drži, da so v členu 7 zagotovljene naše narodnostne pravice, brezdvomno je pomembnost člena 7 državne pogodbe tako tehtna, da bi naše vprašanje na mednarodni ravni tudi tedaj ne utihnilo, če bi nas na papirju umetno iztrebili iz statistik ter bi hoteli svetu dokazati, da so koroški Slovenci izumrli kot manjšina pač naravnim potom. Že večkrat smo poudarili, da se Slovenci v polni meri zavedamo, kaj vse vsebujejo določila člena 7 in da bo svet šele tedaj mnenja, da je Avstrija napram svojim manjšinam storila svojo dolžnost, ko bodo isto mogli izjaviti tudi koroški Slovenci oziroma sopodpisnice državne pogodbe, ki pred slovenskim narodom moralno odgovarjajo za usodo slovenske manjšine na Koroškem.

Eno je člen 7, drugo pa je pripravljenost manjšine same, da se ohrani pri življenju, da se posluži vseh možnosti, ki so ji dane na verskem, kulturnem, političnem in gospodarskem področju.

Na verskem področju! Ali ni tako, da molitve kot sredstva za izboljšanje narodnostnih prilik v deželi ne jemljemo dosti resno? In vendar, ako verujemo v Boga, vladarja vseh narodov in njihovih usod, če vemo, da se nič ne zgodi v življenju slučajno, temveč je vse v božjih rokah, odvisno od Njega, ki je vsemogočen, potem bi nas moralo že samo to spoznanje napotiti k temu, da bi gledali v molitvi najučinkovitejše sredstvo za uresničitev naših želja, za ureditev vseh narodnostnih vprašanj v deželi, sožitja z nemško govorečimi Avstrijci itd.

Za naš narodnostni obstoj moramo torej tudi moliti, dosledno moliti. Ne bi smelo biti med nami družine, ki ne bi vključila v vsakdanjo molitev tudi izrazite narodnostne zadeve. V tem smislu morda: Ljubi Bog, ako je v Tvojem načrtu, da se kot manjšina ohranimo pri življenju, blagoslovi naše delo, vodi naše misli in dejanja ter nam pomagaj, da bomo kot nosilci ljubezni vzgled našim sodeželanom. Vodi tudi njihove misli takó, da bodo gledali v nas le brate in sestre, da nam bodo izkazovali bratovsko ljubezen. Pomagaj, da bomo uresničili v deželi v čim popolnejši meri zapoved: Ljubi svojega bližnjega, kakor sam sebe!

O naših prednikih je veljalo, da so bili veren narod. Potrudimo se, da ne bomo popuščali v verskem življenju, naše versko prepričanje je merilo duhovne globine, moralne višine in kulturne širine. To velja tako za posameznika kot za narodno celoto. Gre pri tem za ogromne in važne naloge, ki se jih žal veliko premalo, ali pa morda sploh ne zavedamo.

Možnosti na kulturnem področju! Ne bomo začeli z naštevanjem raznih delokrogov, ki jih narekuje kulturno življenje. Opažamo marsikatere razveseljive pojave kulturne dejavnosti, in vendar, koliko je med nami zares odločne in dosledne kulturne aktivnosti. Ali ni tako, da ponekod le še registriramo, ne ustvarjamo pa več, ne oblikujemo, ne usmerjamo, ne navdušujemo več, ne oplajamo več, ne vodimo več, ne duhovno in ne idejno! Na slovenskem izobražencu sloni vsled tega ogromna odgovornost. Naj je kritičen sam do sebe in spoznal bo, kje je potrebna njegova pomoč, ne samo nasvet, kje in kako bo narodu poleg svojih poklicnih dolžnosti mogel najbolj koristiti. Analiza naših trenutnih kulturnih prilik je že zdavnaj potrebna. Pokazala bi, da se bomo morali zelo potruditi, da nam ne zamrejo po vasch našega podeželja marsikje zadnje kulturne postojanke. Ciril-Metodovi kresovi med nami ugašajo. Vsi za to odgovarjamo. Plamen idealizma naj jih spet oživi, razplamti, da bodo plapolali kvišku ter da bodo žive priče slovenske zavednosti, gorečnosti in kulturne tvornosti.

Tudi politično področje kaže, koliko neizrabljenih možnosti je v občinskem okviru, organizatorno, glede na vpliv v vasi, v javnem življenju, kako se ukrepa v mnogih občinah tudi zato mimo nas, ker se sami izključujemo iz političnega življenja. Naš svet se nam zdi premajhen spričo možnosti, ki jih ima večinski narod. In vendar bi morala zadobiti tudi naša politična dejavnost po vaseh vse večjo veljavo, še bolj konkreten izraz, ako mislimo zajeti življenje v celoti.

Preostane še gospodarsko področje, ki odpira danes tudi Slovencem v deželi večje možnosti kot v preteklosti. Da tudi tu ne bomo zaostali, temveč dohiteli tok časa, pa je potrebno, da zagotovimo tudi našemu podeželskemu človeku čim širšo izobrazbo. Le, ako bo znal samostojno misliti, preudariti, pravilno investirati, se bo znašel v dobi mehanizacije, industrializacije in turizma. Gospodarskim organizacijam in ustanovam so stavljene tu neštete naloge, ki jih posameznik na podeželju skoro ni več v stanu rešiti.

Morda se bo zdela marsikomu slika o naših narodnostnih prilikah preveč pesimistična. Ta vtis se vsiljuje. In vendar to drži le za slučaj, ako ne bomo — brez izjeme — spoznali, da pri narodnem delu nihče ne sme ob strani stati, da moramo biti pri tem delu vztrajni, dosledni, in da bi se nihče ne smel ob žrtvah, s katerimi je vsako narodno delo povezano, izgovarjati, češ: Nimam časa, tudi brez mene bo šlo. Da, bo šlo, ampak kako dolgo? Zato si stavimo resno vprašanje: Na kakšen način bom jaz narodu najbolj koristil?

Silen potres v Turčiji

Središče potresa je bilo v mestu Adapazari — Porušilo se je mnogo hiš in škoda je ogromna — Ni moč dobiti točnih podatkov, ker so zveze s temi področji prekinjene

V soboto ob 19. uri so čutili v Carigradu in drugih krajih Turčije močan potres. Središče potresa je bilo v majhnem mestu Adapazari 150 km vzhodno od Carigrada. Takoj po prvem sunku so bile telefonske zveze z drugimi kraji prekinjene. Takoj so odšle na prizadete kraje reševalne skupine vojske.

Scena iz Turčije: Sin kleči ob umirajoči materi.

Policijski ravnatelj v Adapazariju je še v soboto sporočil, da je bilo na tem področju več kot 100 mrtvih. Adapazari ima okoli 50.000 prebivalcev. Kakor se je zvedelo v Carigradu, so potres čutili tudi v Marmari, kjer je prebivalstvo zbežalo na ulice, da preživi noč na prostem.

Govori se, da so zaradi potresa nastali v Carigradu požari, toda uradno tega še niso potrdili.

V bolnišnice v Carigradu stalno pošiljajo veliko število ranjenih s področij potresa.

Prizadeto je bilo tudi mesto Bursa in škoda je tu ogromna. Ni pa še podatkov o žrtvah in ranjenih, ker so zveze prekinjene. Na področjih blizu Carigrada se govori o tisočih mrtvih in ranjenih, toda uradno ni še nobenih podatkov.

Govori se, da se je v Adapazariju porušilo mnogo poslopij, poleg tega tudi ena mošeja in tovarna kmetijskih strojev. Deloma se je porušila tudi poštna palača. V tem mestu je zmanjkal električni tok.

Potresni sunki, ki so trajali od 3 do 10 sekund, so se začeli ob 18.50 in so se nadaljevali do 19.10. V Carigradu je zgubila življenje desetletna deklica, ko se je porušila hiša, 10 oseb pa je bilo ranjenih.

Rasne borbe v dvanajstih mestih

Rasne borbe so do sedaj zahtevale v ZDA 30 smrtnih žrtev, nastalo je 600 požarov in ubežnikov je na tisoče. Vse kaže, da se bodo te borbe nadaljevale. Cele drhali črncev ropajo in požigajo, med njimi tudi nekateri belci. V Detroitu je pri tem bilo pobitih 23 ljudi, ranjenih pa je bilo nekaj sto. Škoda je že narasla na stotine milijonov dolarjev.

Papež Pavel VI. v Carigradu

Papež Pavel VI. je prispel v torek v Carigrad in tam obiskal carigrajskega patriarha Atenagora.

Papež je potoval z reakcijskim letalom, ki se imenuje po njegovem patronu »Sveti Pavel«.

Turški državni predsednik Cevdet Sunaj, ministrski predsednik Suleyman Demirel in drugi državni zastopniki so sprejeli sv. očeta. Tudi patriarh Atenagoras sam je prišel na letališče. Pozdrav med obema cerkvenima dostojanstvenikoma je bil nadvse prisrčen.

Papež Pavel je nato po pozdravu izjavil turškim državnikom: »Mi vas obiščemo neposredno po katastrofi, katera je vaše prebivalstvo pretresla. Zato se najprej spomnimo vseh tistih, ki trpijo, v molku.«

Nato sta papež in Sunaj stopila na vzvišen oder, kjer je papeža pozdravila godba s papeško himno ter vojaščina z 21 salutnimi streli.

Po tem prisrčnem pozdravu se je papež Pavel podal v cerkev Sv. Duha, kjer je nagovoril vernike v francoskem, angleškem in italijanskem jeziku in jim dal svoj blagoslov. Potem se je podal v avto, ki ga je zapeljal v palačo Sale-Kosku, kjer je prebival prej še sultan Abdul Hamit. V tej gostinski palači turške vlade je papež napravil prijateljski obisk pri predsedniku Sunaju.

OBJAVA

Predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzko je med 1. in 25. avgustom na dopustu. V tem času ga zastopa v vseh zadevah Narodnega sveta in »Našega tednika« tajnik NskS dr. Reginald Vospernik.

Namestnik deželnega glavarja dr. Weissmann obiskal Slovenijo

Ob koncu preteklega tedna je obiskal namestnik deželnega glavarja dr. Weissmann Slovenijo. Dr. Weissmann je referent za gradnjo cest pri koroški deželni vladi. V Sloveniji je prišlo do srečanja s predstavniki, ki odgovarjajo za gradnjo cest v sosednji republiki.

Namestnik deželnega glavarja je bil ob svojem obisku na Vršiču, Novi Gorici, Lipici, Kopru, Portorožu in Postojni. Ob koncu obiska pa je bil pri avstrijskem generalnem konzulu, dvornem svetniku dr. Riesenfeldu v Ljubljani še sprejem, katerega se je udeležila tudi vrsta predstavnikov slovenskega javnega življenja.

Zastopstvo tržaških Slovencev v Rimu

Pred kratkim so bili zastopniki Slovenske skupnosti iz Trsta v spremstvu poslanca Belcija sprejeti od predstavnikov rimske vlade. V zastopstvu Slovenske skupnosti so bili deželni svetovalec dr. Škerk, pokrajinski odbornik Rudolf, član tajništva dr. Poštovan in strokovnjak za šolstvo prof. Šah. Delegacija je bila uradno sprejeta v Rimu pri podtajniku predsedstva ministrskega sveta Salizzoniju in prosvetnem ministru Guiju. Zastopstvo Slovenske skupnosti je oba ministra seznanilo z nekaterimi perečimi vprašanji slovenske manjšine in zlasti slovenskega šolstva.

Zastopstvo Slovenske skupnosti je ministru Salizzoniju izročilo in obrazložilo vlogo o še nerešenih splošnih in nekaterih posebnih vprašanjih, ki zadevajo koristi in pravice Slovencev. Na sestanku s prosvetnim ministrom Guijem, ki je trajal nad eno uro, so bila obdelana vprašanja manjšinskega šolstva, med njimi končna zakonska ureditev didaktičnih ravnateljstev in mesto stalnega nadzornika za osnovne šole, vprašanja ustanovitvenega dekreta za srednjo šolo na Proseku in strokovno industrijsko šolo v Trstu, vprašanja učbenikov za slovenske srednje in osnovne šole, ustanovitve stolice za slovenski jezik in književnost na tržaški univerzi po vzorcu padovanske univerze ter druga pereča vprašanja slovenske manjšine na Tržaškem.

O obisku predstavnikov Slovenske skupnosti je bil obveščen tudi predsednik ministrskega sveta Moro, ki je sporočil zastopstvu Slovenske skupnosti najlepše pozdrave in mu zaželel obilo uspehov.

Ali bodo tudi v Italiji začela slediti lepim besedam končno vendar tudi dejanja?

De Gaulle v Kanadi

QUEBEC — Predsednik de Gaulle je prispel v nedeljo v Kanado, kjer so ga v mestu Quebec navdušeno sprejeli. V torek je nato obiskal glavno mesto Ottawa in si je ob priliki »francoskega dneva« ogledal svetovno razstavo v Montrealu. Danes pa se bo de Gaulle vrnil z letalom nazaj domov.

MONTREAL — S klicem »Živio Montreal, živio francoska Kanada, živio Francija« je začel de Gaulle svoj govor v Montrealu. Demonstrativno se kanadski zunanji minister Paul Martin ni udeležil te svečanosti. Kanadski premier Lester Pearson je sklical vladno sejo, ker je v skrbi zaradi triumfalnega de Gaullovega pohoda po francosko govorečih predelih Kanade.

Politični teden

Po svetu . . .

ANGLIJA BO ZMANJŠALA IZDATKE ZA SVOJE OBOROŽENE SILE

Angleška vlada je objavila te dni belo knjigo o obrambi. V knjigi sporoča, da bo aprila 1971 zmanjšala število svojih oboroženih sil. Do tedaj se bo to število vojakov znižalo za 75.000. Tudi število civilnih uradnikov v vojski se bo do istega datuma zmanjšalo za 80.000 oseb.

Namen teh ukrepov je, da se stroški za obrambo znižajo pod dve milijardi šterlingov letno in da proti polovici prihodnjega desetletja dosežejo približno 1800 milijonov šterlingov letno. Vojaški izdatki v tujini se bodo zmanjšali za približno 120 milijonov šterlingov letno in okoli leta 1975 bi moralo biti mogoče nadaljnje znižanje za 60 milijonov letno. Vojaki, ki bodo odpuščeni s tem v zvezi, bodo dobili odpravnino in zanje bodo veljale normalne določbe o pokojnini.

Bela knjiga predvideva tudi umik britanskih oboroženih sil iz Singapura in iz Malezije do leta 1975. To pa bo odvisno od stabilnosti v jugovzhodni Aziji. Bela knjiga pravi, da ti ukrepi ne pomenijo, da britanske sile ne bodo več zaposlene na Daljnem vzhodu. Vlada namerava namreč še dalje obdržati na tem sektorju operativno zmogljivost. V primeru potrebe britanske intervencije na tem področju bodo potrebne sile dobili iz strateških rezerv v Veliki Britaniji. Na vsak način bodo na tamkajšnjem področju ostale nekatere amfibijske enote.

Mornarica bo razpolagala z novo vrsto fregate, ki bo nadomestila sedanjo vrsto »Leander«. Te ladje bodo opremljene z izstrelki zemlja-zrak, s topovi za srednjo razdaljo in s helikopterji. Torpedne lovce vrste »82« bodo spremenili v lahke križarke in bodo nadomestili križarke »Tiger«.

Letalstvo bo moralo znižati število letal v tujini in njegova moč se bo skoncentrirala v Veliki Britaniji. Zmanjšanje letal do leta 1971 se tiče predvsem Daljnega vzhoda, Adena in Malte. Štiri letalske skupine bodo premestili iz Adena v Perzijski zaliv, eno skupino pa iz Nemčije v Veliko Britanijo.

Na tiskovni konferenci takoj po objavi bele knjige, je minister za obrambo Healey sporočil, da je po umiku Francije iz sporazuma za zgraditev novega letala s tako imenovano »zamenljivo geometrijo« Velika Britanija predlagala izvedbo tega načrta Italiji, Nizozemski in Zahodni Nemčiji. Dodal je, da bi te tri države utegnile sprejeti angleški predlog v predvidevanju zamenjave letal »Starfighters«, ki jih sedaj uporabljajo.

HUSEINOVA POT

V času, ko je svetovna javnost skrbno spremljala razplet bližnje vzhodne krize v Združenih narodih, je jordanski kralj Husein obiskal London, zatem pa Pariz, Rim in Vatikan. To pot so seveda razlagali različno, med drugim z željo, da bi arabski svet po prekinitvi odnosov z Izraelom vendarle ostal v stiku z omenjenimi zahodnimi deželami, četudi so, kot je pokazalo glasovanje v glavni skupščini, različnega mnenja glede obsodbe napadalca. Vendar so dejstva bolj naklonjena drugi domnevi: kralj Husein naj bi — posebno po željah Londona, ki je voljan pomagati v vojni opustošenemu jordanskemu kraljestvu kot star »prijatelj« — postal nekakšen posrednik in »pomirjevalec« med Izraelom in arabskimi deželami, se pravi med tistimi, ki tako ali drugače podpirajo izraelsko vlado, in tistimi, ki podobno kakor Egipt postavljajo jasne in nedvoumne zahteve po umiku izraelskega napadalca za nekdanjo razmejitveno črto brez predhodnih pogojev.

Kralj Husein je pri tem naredil »pol poti« s svojimi izjavami. Znano je, da je te dni zanikal svoje nekdanje trditve, češ da so britanska letala neposredno sodelovala skupaj z izraelskimi pri napadu na položaje združene arabske vojske. Potem ko je propadel s svojim predlogom, naj bi se sestal arabski vrh, je izjavil, da bo Jordanija potlej ravnala tako, kot sodi, da bo najbolj prav.

Ne moremo mimo resnice, da je Husein obiskal tri v odnosu na bližnjevzhodno krizo različne dežele (Francija je podprla resolucijo neblokovskih t. j. brezpogojen umik napadalca za stare meje, Velika Britanija je podprla Združene države Amerike. Italija pa je podprla resolucijo latinskoameriških dežel, se pravi umik, toda ob popuščanju Izraelu.) Jordanija je nedvomno v hudi gospodarski krizi, Londonu pa očitno ni prav, da se je Izrael znesel nad to deželo enako kot na arabske dežele, kjer vlada nemonarhistični sistem. Od tod tudi hitra britanska gospodarska pomoč Jordaniji.

Vprašanje zase pa je, ali bo lahko kraljevina, katere kraljevski režim ni posebno trden, sploh prevzela kakšno »pomirjevalno« akcijo. Britanske teze o arabskem popuščanju ali celo o tem, naj bi kralj pregovoril posamezne arabske vlade, da bi se odločile za dvostranske pogovore z izraelsko vlado (kot to žele v Tel Avivu), ne morejo naleteti pri prizadetih na kakršen koli dober odmev.

RASNI NEMIRI SE NADALJUJEJO

Spopadi v Birminghamu, Engelwoodu in harlemski četrti v New Yorku

V različnih ameriških krajih je sinoči ponovno prišlo do spopadov, ki opozarjajo, da se rasni nemiri po ostrih bojih v Newarku nadaljujejo. V Birminghamu v državi Alabama je bilo v sinočnjih neredih ranjenih 11 ljudi. Demonstranti so razbili avtomobile in izložbe. Policistom se je posrečilo napraviti red šele čez eno uro.

V eni izmed harlemskih četrti, v kateri živijo Portoričani, so demonstranti napadli policiste s kamenjem in s steklenicami. Red so vzpostavilli šele potem, ko so v četrti ustavili ves promet. Neredi so bili sinoči tudi v Engelwoodu v newyorškem predmestju. Ranjenih ni bilo. Policisti so prijeli dva človeka.

Na konferenci »črnske oblasti«, na kateri se je zbralo približno 700 delegatov ameriških črnskih organizacij, so sprejeli resolucijo, ki potrjuje, da ima črnsko prebivalstvo pravico »do upora in nasilja, kadar postane žrtev neznosnih razmer«.

Na tiskovni konferenci ob koncu črnskega zborovanja se je pripetil incident, ko so skupino belih časnikarjev vrgli iz dvorane. Zastopniki črnskih organizacij so se jim pozneje opravičili, češ da so neljub dogodek povzročila »nebrzdana čustva raztogotenega in brezpravnega črnskega prebivalstva«.

KONGO: ZADOVOLJSTVO OB SKLEPU O IZROČITVI ČOMBEJA

Kongovska vlada je z velikim zadovoljstvom pozdravila odločitev alžirskega vrhovnega sodišča o izročitvi Moiza Čombeja. Uradni krogi so prepričani, da je Bumedienov podpis dekreta o izročitvi zgolj formalnost.

Predstavnik State Departmenta je izjavil, da mi res, da bi bil nekdanji kongovski premier Moize Combe žrtev zarote CIA. Čombe je namreč to izjavil pred alžirskim vrhovnim sodiščem.

Kot je sporočila AP, je britanski list »Sunday Express« pozval predsednika Johnsona, naj »uporabi ves svoj vpliv, da bi rešil Čombeja«. List meni, da je »moralna dolžnost ZDA, da rešijo Čombeja, saj so neposredno zapletene v politične dogodke v tej državi«.

ZVEZNE NIGERIJSKE ENOTE BLIZU ENUGUJA?

Po zadnjih poročilih naj bi bile zvezne nigerijske enote oddaljene 35 km od Enuguja, glavnega mesta Biafre. Borci te odcepljene pokrajine se zbirajo na položajih severno od glavnega mesta, kjer je pričakovati nove boje.

Predstavnik armade je izjavil v Lagosu, da je v vzhodni pokrajini pričakovati »gverilske boje«. Povedal je, da so prebivalci, ki bi se utegnili upreti zveznim enotam, oboroženi z loki in puščicami ter drugim hladnim orožjem, tako da njihova »gverilska vojna« ne bo učinkovita.

IZRAELCI STAVILI VSE NA ENO KARTO

Ameriška televizija je te dni v oddaji »Kako so Izraelci zmagali« poročala, da so Izraelci stavili vse na eno karto, da bi uničili arabsko letalstvo. Vsa izraelska letala razen dvanajst so poslali v ofenzivo. Osem ostalih letal pa je ščitilo izraelski zračni prostor. Samo štiri letala so bila dejansko v rezervi.

Vzrok zmage

V tej oddaji je vrhovni poveljnik izraelskega letalstva brigadni general Hod izjavil, da se je treba v prvi vrsti zahvaliti »ameriškemu denarju, francoski opremi in izraelskim pilotom«, da so zmagali. Izraelci so se popolnoma koncentrirali na letalstvo, opustili radar in rakete ter so v presenetljivih napadih in nizkih poletih onemogočili Egipčanom uporabljanje radarja.

Pokojno ribari — izraelski vojak v odmoru med službo. Strojnica mu leži pri roki.

Egipčani kritizirajo Sovjetsko zvezo

V izraelskem ujetništvu je egipčanski general Fahmy, ki so ga Izraelci ujeli, izjavil, da so bili le zaradi tega presenečeni, ker morda »radar slučajno ni funkcioniral ali pa je bil ves kontrolni sistem pomanjkljiv«. Fahmy je nadalje zatrjeval, da so ga poučevali sovjetski inštruktorji, vendar na popolnoma napačen način. Taktika, ki so jo Sovjeti posredovali, se obnese na sovjetskem teritoriju, ne pa v puščavi Sinaj. Kljub temu pa še ta taktika zahteva številčno zelo močne čete, kar pa Egipčani ne zmorejo.

. . . in pri nas v Avstriji

URADNIKI: NOVE PLAČE

Finančni minister dr. Schmitz in zastopniki delavskih sindikatov so se sporazumeli zaradi uradniških plač.

Najnižje začetne plače (zdaj 2057 šil.) bodo naprej od 1. oktobra 1968 znašale 2200, od 1. septembra 1969 2250, od 1. avgusta 1970 2300 in od 1. julija 1971 pa 2350.

DR. BURGER PRIJET

V soboto je državna policija ujela dr. Norberta Burgerja v nekem vinogradu v bližini Kremsa. Dr. Burger je znan kot južnotirolski ekstremist in je pred kratkim izjavil v nemškem ilustriranem listu »Der Spiegel« pri nekem intervjuju, da so na Južnem Tirolskem bombni atentati ravno zdaj potrebnejši kot kdaj koli poprej. Zaradi te izjave so avstrijske oblasti izdale zaporno povelje.

Kot se je zvedelo, je policija zasledovala prav določeno sled: Neki nemški ilustrirani list je želel intervjuvati dr. Burgerja. Ta je pristal na tale »intervju iz ospodja« in se je hotel pustiti celo fotografirati. Za kontakt med tem listom in dr. Burgerjem je zvedela tudi policija in je prehitela reporterje.

Policija je našla dr. Burgerja v vinogradu, ki spada njegovemu prijatelju. Bil je popolnoma presenečen, ker si ni nadejal, da ga bo policija sploh našla.

NAŠA ZVEZNA VOJSKA KUPUJE »SAAB 105«

Državni obrambni svet se je odločil za predlog obrambnega ministra dr. Praderja, da kupi 20 švedskih letal tipa »Saab 105 XT«. Konkurent teh letal je bila francoska »Mirage«.

Temu letalu so zato dali prednost, ker je prikladno naši geografski legi.

SLOVENCI

doma in po svetu

Mladi slovenski glasbeni umetniki v Kanadi

Mladi slovenski reproduktivni umetniki Nevenka Krušič (oboa), Franjo Šilec (violončelo) in Tomaž Lorenz (violina), ki so bili na letošnjem tekmovanju mladih glasbenikov v Zagrebu najbolje uvrščeni, so v nedeljo, 2. julija, odpotovali v Montreal. Tam se je vršil od 16. do 22. julija svetovni kongres glasbene mladine, ki se je končal s slavnostnim koncertom mednarodnega orkestra pod vodstvom znanega indijskega dirigenta Zubina Mehte. Kot člani tega orkestra so sodelovali kot jugoslovanski predstavniki tudi slovenski (ljubljanski) glasbeniki. Na poti v Montreal so si udeleženci kongresa ogledali še zanimivosti New Yorka, Washingtona, Toronta in Ottawe.

Ponoven uspeh slovenskega rojaka

Znani slovenski hotelir v Rimu Vinko Levstik je v začetku tega meseca dobil novo priznanje s strani rimske turistične ustanove EPT. Ta ustanova je namreč razpisala natečaj, kdo bo v Rimu najbolj izboljšal in moderniziral svoje hotelske naprave. Natečaja se je udeležil tudi g. Vinko Levstik, lastnik hotela „Bled" ter prejel prvo nagrado, ki mu jo je prisodila sedemčlanska komisija. Dne 3. julija mu je bila potem izročena priznalna diploma in denarna nagrada v znesku 2,000.000 lir. Bila je to zelo prisrčna slavnost, pri kateri so člani upravnega odbora Zveze rimskih hotelirjev nagrajencu drug za drugim z navdušenjem čestitali.

Die Furche, 22. 7. 1967:

Slowenen und Österreich

Schon in den letzten Jahrzehnten der k. u. k. Monarchie taten die Deutschnationalen in der bäuerlich-slowenischen Südsteiermark alles, um die Slowenen zu Österreichhassern »umzuschulen«. So sangen die Slowenen der Südsteiermark das schwarzgelb-österreichische »Gott erhalte!«, die »Retter des Deutschtums« brüllten »Die Wacht am Rhein«. Ihr sogenannter »Schutzverein« übler Erinnerung spickte zudem die angemaßte »Sprachgrenze« mit Pastoren aus dem »Reich«. Daß die »Los-von-Rom«-Bewegung ganz im Dienst dieser Fanatiker stand, ist ebenfalls in übler Erinnerung. Damals prägte einer der slowenisch-österreichischen Politiker das Wort: »Österreich wird katholisch sein oder es wird nicht sein. Aber es wird sein!« Die Slowenen waren also von Haus aus eindeutig österreichische Patrioten. Wie es damit bei den »Wacht-am-Rhein«-Sängern stand, kann man leicht bei diesen erfragen. Sie trugen jedenfalls Schwarzrotgold am »Bierzipf«, während die Slowenen nicht nur Schwarzgelb hißten, sondern als Steuerzahler und Soldaten im Weltkrieg vorbildlich ihre Pflicht erfüllten. Im Grund hat die »Südmark« dem Deutschtum ebenso geschadet wie Schönerer und »der größte Deutsche aller Zeiten«. Will man das jetzt auch in Südkärnten wiederholen?

Ferdinand Oberwalder
Salzburg

DR. METOD TURNŠEK:

Začetek in višek pokristjanjenja slovenskega naroda

(XI. nadaljevanje)

In kakor je za nastavljanje duhovnikov pri svojih cerkvah odločal vladar, tako je pa mogel vladar Kocelj tudi glede bogoslužnega jezika po nasvetu sv. bratov, preskušenih misijonarjev pri Kazarih, in po zgledu Moravske, kjer so bili uvedli v bogoslužje domač jezik, sam odločiti, da se je sv. bogoslužje v njegovih cerkvah in pri Panoncih začelo vršiti v **slovenskem jeziku**, toliko laže, ker je Konstantin na Moravskem in pri Panoncih maševal po rimskem obredu, a v slovanskem jeziku. Za to spremembo v jeziku se je knez Kocelj odločil v spoznanju, da bo dvignilo in poglobilo versko življenje in ljudstvo pritegnilo k verski in kulturni izobrazbi, h globljemu umevanju božjih resnic in krščanskih dolžnosti. Kot globokoverni krščanski knez je čutil potrebo po tem in je s pravim krščanskim pogumom izbral novo pot, za katere pravilnost mu je jamčila tudi svetniška osebnost sv. bratov, ki sta s seboj nosila relikvije papeža mučenca sv. Klementa, najdene na Herzonu, in ki sta v vsem svojem delovanju iskala le Kristusa.

Za takšno važno spremembo bogoslužja v domačem jeziku v prostrani kneževini je bilo potreba več časa, več mesecev, morda celo pol leta, da so bile nove bogoslužne knjige prepisane. Pa tudi učenje v dvorni šoli s slovenskim pismenstvom in slovenskim učnim jezikom je zahtevalo nekaj časa, da se je šola jezikovno preusmerila. Uspeh pa je bil vsekakor nagel, da sta sv. brata s svojimi grškimi in moravskimi učenci vzela s seboj tudi že nekaj panonskih učencev.

Nedvomno sta sv. brata Konstantin in Metod seznanila kneza Koclja z željo in namero, da bi se na Moravskem osnovala posebna, domača škofija, da bi škof bival v deželi sredi domačega ljudstva. To je bil namreč tudi eden izmed ciljev njune poti v Rim. Ta zadeva pa je postala aktualna tudi za kneza Koclja, kajti Panonija kakor Karantanija je bila brez pomožnega pokrajinskega škofa, ker je škof Oswald pri Gospe Sveti leta 860 bil odstavljen in leta 863 je umrl, naslednik mu pa ni bil imenovan. Tudi za obsežno slovensko panonsko kneževino bi bilo koristno, naravnost potrebno, da bi škof bival v deželi. Zato se je tudi knez Kocelj ogrel za Rastislavovo idejo.

Ker sta sv. brata v svoji skromnosti upala, da bodo izmed njunih moravskih učencev, ki bodo v Rimu posvečeni v duhovnike, kateri izbrani za škofovsko čast in službo na Moravskem, je tudi knez Kocelj želel isto in sta sv. brata tudi iz panonske šole izbrala za posvečenje v Rimu nekaj učencev.

Umljivo, da je knez Kocelj spričo te ideje in spričo tako uspešnega misijonskega delovanja z metodo domačega bogoslužja in domačega pismenstva bil ves navdušen za sv. blagovestnika in je kot domoljub in kulturen mož »vzljubil domače pismenstvo« in se ga tudi sam »naučil«, kot sporoča vir Žitje Konstantinovo. Doumel je njuno misijonsko poslanstvo s tako modrim in stvarnim načinom pokristjanjevanja in utrjevanja krščanske vere ter postal njun iskren prijatelj ter podpornik.

To vnemo zanju in njegovo prijateljstvo lepo izraža zgodovinski vir Žitja, da jima je Kocelj **»skazal veliko čast«** in ju **»še mimo spremil«**, t. j. **osebno pospremil** do kraja svoje kneževine, namreč do meje nekje med Dravinjo in Savinjo. Nedvomno je za daljno pot do Rima poskrbel vozove in živeža, oboroženo spremstvo konjenikov, kolikor ga sv. brata nista imela že z Moravskega od kneza Rastislava, saj so zdaj v njunem spremstvu bili tudi učenci iz Panonije.

Po svojih slih je knez Kocelj bil s sv. bratoma in njunimi učenci vsekakor v stiku ves čas njunega bivanja in delovanja v Rimu, ker je šlo tudi za velike zadeve Panonije.

S panonskimi slovenskimi učenci v šoli in družbi sv. Cirila in Metoda se je slovenski narod po knezu Koclju tesno povezal. Papež Hadrijan II. je slovesno sprejel sv. brata, ki sta večnemu mestu prinesla domov relikvije papeža Klementa, potrdil slovanske bogoslužne knjige, Metoda osebno posvetil v duhovnika, učence pa, ki so bili za duhovništvo že pripravljeni (tako Klement in drugi iz Grčije in oni z Moravskega in iz Panonije), so posvetili v duhovnike odnosno jim podelili nižje cerkvene redove rimski suburbikarni (okoliški) škofje. Novomašniki so s sv. Metodom slovesno opravljali slovansko bogoslužje po rimskih cerkvah. Čeprav so še celo leto ostali v Rimu in dopolnjevali svoje bogoslovno znanje, so novomašniki slovanskega porekla za papeža bili še premladi ali vsaj premalo izkušeni, da bi iz njih izbral koga za moravskega in panonskega škofa. To čast je papež skazal samemu slovitemu misijonarju in »filozofu« Konstantinu, kot za to pričajo najstarejši viri in najstarejše freske v cerkvi sv. Klementa v Rimu. Vendar bolehni, telesno izčrpani Konstantin ni mogel pričeti izvajati svoje škofovske službe. Sluteč bližnjo smrt je s papeževim dovoljenjem vstopil v samostan (grški) v Rimu in si premenil ime iz Konstantina v Kyrilla — Cirila. Komaj 42-leten je umrl v Rimu dne 14. februarja 869.

To je bil izredno težak udarec za započeti krščanski misijon pri Moravanih in panonskih Slovencih. Bridko sta Konstantinovo izgubo občutila knez Rastislav in knez Kocelj. Ker je knez Rastislav zaradi vojne z Nemci bil odrezan, je vso zadevo z velikimi misijonskimi načrti vzel v roke knez Kocelj. Dosegel je, da se je Metod vrnil vsaj v Panonijo, ko je Moravska bila v bojih, in sicer kot papeški legat. In še to je dosegel knez Kocelj, da je bratu Konstantinu-Cirilu sledil v škofovstvu — Metod. S častnim spremstvom panonskih slovenskih veljakov ga je poslal nazaj v Rim, da je v Rimu prejel škofovsko posvečenje in postal panonsko-moravski nadškof, naslednik nekdanjega sirmijskega metropolita, kajti po Obrih zatrti (582) rimski metropolitski Sirmium (takrat Dimitrovice) se je nahajal v Kocljevi kneževini. To se je zgodilo še v letu 869. Tako so Panonski Slovenci in Moravani dobili lastnega nadškofa.

Knez Kocelj in knez Rastislav sta dosegla višek svojih prizadevanj: lastno nadškofijo od Morave do Srema. Hkrati sta pa dosegla ne samo cerkveno neodvisnost od bavarskih škofij (Salzburg, Passau), marveč tudi politično. Še več, celo zveza med severnimi in južnimi Slovenci je bila upostavljena in pritok bavarskih kolonistov zaustavljen.

Po sodbi slovenskih zgodovinarjev (Hauptman, Kos, Grafenauer) je knez Kocelj od leta 869 do 874 vladal Spodnji Panoniji kot **samostojen, suveren knez** in je **Spodnja Panonija** bila kot nekoč Karantanija **samostojna kneževina.**

(Dalje prihodnjič)

Večna igra borbe za dediščino

V ponedeljek je bila v gradu »Porcia« premiera Sternheimove komedije »Die Kassette« (Škatlica). V tej komediji gre za dediščino stare tete, ki ima precej denarja. Njeni najožji sorodniki, med njimi gospod Krull, je tako navdušen nad tem denarnim zakladom, da pozabi celo svojo mlado ženo, ki jo je pred nekaj tedni poročil. Ta kaseta, v kateri se nahajajo čeki, je namreč zavzela prostor, ki bi moral pripadati ženi. Seveda je uboga žena zaradi tega nesrečna in si išče tolažbe pri mladem »fotografu z maturo«, ki se izkaže za pravega Don Juana. Končno tudi njega premami denar, da pozabi svojo ljubico. Vendar teta je medtem že preskrbela dedича, reveže.

Komedija je bila drugače zelo dobro podana. Svetil se je predvsem Walter Langer (gospod Krull), ki je s svojimi gestami in potezami dobro rešil vlogo prihuljenca, ki vidi samo dediščino. Nadalje so še ugajali publiki Luise Prasser (teta), Bibiana Zeller (gospa Krull) in razmeroma mladi Eugen Stark (fotograf).

Komedija kot taka ni dosegla tistega efekta, katerega smo vajeni v gradu »Porcia«. Konec je podoben kaki naturalistični drami.

Walter Langer (gospod Krull) je zelo ugajal publiki. Pred njim kaseta, ki jo je nosil ponoči celo s seboj v posteljo.

Slikarska razstava

Te dni so v deželni galeriji odprli razstavo Antona Mahringer-ja »Akvareli iz Sprednjega Orienta«. Vsa razstava obsega 30 akvarelov, ki kažejo vtise slikarja Antona Mahringerja, ko je letos potoval po Sprednjem Orientu. Razstava bo še odprta štiri tedne.

Franjo Meršić †

V 28. številki »Našega tednika« smo poročali, da se je z avtomobilom težko ponesrečil predsednik tiskovnega društva gradiščanskih Hrvatov direktor v pokoju Franjo Meršić. Zdaj pa smo zvedeli, da je 16. julija podlegel težkim poškodbam. Gradiščanski Hrvati so ob smrti Franja Meršića izgubili prvoboritelja za njihove pravice.

Tudi mi Koroški Slovenci izrekamo gradiščanskim Hrvatom iskreno sožalje.

Dogodilo se je . . .

Pozabljivci — Kot v večini velikih mest, je tudi v Ljubljani poseben urad za najdene predmete. Med množico pozabljenih predmetov je tudi nekaj zobnih protez. Da, ti pozabljivci . . .!

Bil je suženj — Najstarejši prebivalec Združenih državah Amerike temnopolti Charlie Smith, ki je te dni praznoval 125. rojstni dan, se še spominja, kako so ga leta 1854 kot sužnja zvabili v Liberiji na ladjo in ga v Ameriki kot sužnja tudi prodali nekemu belcu.

Sodobni kulturni portret

Fritz Pauli

Po svojem realistično vezanem ekspresionizmu je Fritz Pauli izrazit primer nekega stalnega razpoloženja za likovno ustvarjanje, ki se uveljavlja kot značilno za švicarsko slikarstvo že od srednjega veka sem in dobi svoj končni izraz v zadnjih sto letih. Položaj slikarja in grafika Paulija v tem razvoju je izredno jasen in v svojem dosežku dosleden.

Fritz Pauli je bil rojen leta 1891 v Bernu. Iz dekorativnega slikarja se je razvil v umetnika kot avtodidakt, ki mu je postal prvi učitelj do njega prijateljsko razpoloženi značilni predstavnik švicarskega slikarstva na začetku dvajsetega stoletja Alfred Welti. Ta ga je napotil v monakovsko akademijo, kjer je postal učenec Petra Halma. Leta 1914 se je zaradi vojne vrnil v Švico in živel v glavnem v Zürichu do 1931. Vmes je bil nekaj časa v Parizu, Tunisu in drugod. Končno se je za stalno naselil v Caviglianu pri Locarnu v Tessinu. Svoja najpomembnejša monumentalna dela je ustvaril v Bernu. V letih 1940 do 1945 je poslikal kapelo Antonierhausa, leta 1957 pa sprejemno dvorano mestne hiše. V obeh teh dveh delih se nam Pauli odkriva kot globok, plemenito humanistično zavzet mislec, ki prodira v skrivnost globljega smisla zgodovine in človeške usode in svoje izsledke izraža v prepričljivih likovnih ustvaritvah. Sintezo njegovega, kljub razočaranjem v zgodovini in vsakdanji skušnji, v človeka in življenje verujočega humanizma pomeni posebno slikarija v mestni hiši. Štiri poslikane stene izražajo zaupanje v življenje. Že barva vsake stene ima simboličen pomen: Modra stena je posvečena spanju in elementu zraka, zelena ljubezni, ki veže moža in ženo in poraja življenje, ki se ciklično obnavlja od rojstva do smrti. Nad sliko sta elementa ognja in vode. Oranžna stena je posvečena smrti, ki z zelenim plaščem usodno zagrinja moža in ženo, ki se vračata od dela domov. Zeleni plašč pomeni element zemlje. Četrta stena je zlata in izraža veselje, pobratimstvo vseh ljudi in življenje v miru in pomladnem razpoloženju.

Paulijeva umetnost ima svoje korenine v najpristnejšem švicarskem slikarskem izročilu zadnjih sto let. Njen horicont je človek in njegova usoda gore s svojo neukrotljivo prasilo ter težnja po legendarnem in simboličnem izrazu življenjskih ugank in usod. To izročilo se je razvilo na križišču francoskih in nemških, predvsem monakovskih vplivov; pri tem je igrala posebno vlogo ženevska umetniška šola z Aleksandrom Calamom in Jernejem Mennom, učiteljem Hodlerjem. Najznačilnejši predstavniki te smeri so Arnold Böcklin, Albert Welti, Ferdinand Hodler, Max Buri. Preko Alberta Weltija se umetnost Fritza Paulija neposredno veže na Hodlerja. Švicarska klenost in življenjski optimizem, ki označujeta to umetnost, se izražata tudi v Paulijevem delu. Osnovne poteze švicarskega slikarstva zadnjih sto let je osebno poglobil in sodobno likovno obogatil.

Leta 1964 je priredil Umetnostni paviljon v Slovenjem Gradcu razstavo grafičnih del Fritza Paulija, nagrajenca I. mednarodne grafične razstave v Ljubljani leta 1955. Otvoril jo je umetnikov osebni prijatelj Božidar Jakac. Po zaključku so razstavo prikazali še v Mariboru.

Umetnik je pokazal 50 grafičnih del od leta 1922 do 1961. Po tehniki je bila zastopana jedkanica, suha igla, kombinacija teh dveh, suha igla kombinirana z akvatinto in barvna akvatinta. Tako se že po tehničnem izrazu Paulijeva grafika odmika od tehnično intimnega prizadevanja in se približuje izrazito slikarskim učinkom. Pauli je realistično točen likovni interpret posebno človeškega obraza, ki ga izraža psihološko poglobljeno in resnično prepričljivo. Poleg tega pa spreminja značilno osnovno ekspresionistično hotenje v podobe globokih doživetij, v luči katerih se resničnost spreminja v simbole likovno in miselno prečiščenih trajnejših vrednot, kakor so tiste, ki nam jih posreduje neposredni čutni vtis z očesom.

Tako se marsikatero Paulijevih del v svojem najpristnejšem učinku približuje za povprečnega gledalca težko dostopnim abstraktno ali čisto likovno zasnovanim umetninam. Njegovo monumentalno slikarstvo namreč dokazuje, da ga muči skrivnost smisla človeškega bitja in njegove podrejenosti ogrožajočim ga usodnim silam, s katerimi se mora neprestano spoprijemati.

Dr. Janko Arnejc umrl

V nedeljo je prišla iz Ljubljane vest, da je v visoki starosti zatisnil svoje oči kanonik dr. Janko Arnejc. Rodil se je 24. marca 1877 v Ledincah, župnija Pečnica. V Rimu je bil 28. oktobra 1901 posvečen v mašnika. Leta 1902 je postal doktor bogoslovja. Bil je nato nekaj časa župnik v Žrelcu. Po plebiscitu se je preselil v Ljubljano, kjer je nato opravljal razne službe. Leta 1951 je postal stolni kanonik.

V ponedeljek je bil njegov pogreb na Žalah pri Ljubljani. Udeležilo se ga je tudi sedem slovenskih duhovnikov in več sorodniku in znancev s Koroške. Poslovilne besede na grobu mu je govoril ljubljanski nadškof dr. Jožef Pogačnik.

Pokojnik je bil z vsem srcem navezan na koroško zemljo in zelo je ljubil koroške ljudi. Blagi rojak naj počiva v miru!

ŠT. VID V PODJUNI

V nedeljo, dne 23. julija, je priredilo slovensko prosvetno društvo »Danica« iz Št. Vida v Podjuni za goste pri Voglu v Št. Primožu pevski koncert, katerega so se udeležili tudi nekateri domačini. Voglova dvorana je bila nabito polna, kar prav gotovo kaže, da imajo gostje prav veliko zanimanje tudi za kulturno življenje v naših krajih. Prav gotovo so prišli v naše kraje, da bi se odpočili od napornega dela med letom, poleg tega pa, kot je prav ta prireditev pokazala, bi radi imeli malo kulturnega užitka. Mešani in moški zbor prosvetnega društva sta se na to prireditev dobro pripravila. Po pozdravni pesmi »Naša pesem naj zaori« ter »Jo grüaß enk Gott« je sledil bogat spored narodnih in umetnih pesmi v obeh jezikih. Kot conferencier je napovedovala program mlada učiteljica Rozalija Jernej. Moški zbor in mešani zbor, ki jih je dirigiral Hanzej Kežar, sta žela mnogo aplavza od strani publike, kar priča, da so bile pesmi dobro podane. Oba zbora prosvetnega društva bosta v letošnji sezoni nastopila za naše goste še dvakrat. Želeti bi bilo, da bi občina naše pevske nastope bolj podpirala, da se ne bo treba prosvetnemu društvu samemu povabiti, da nastopi na pevskih koncertih za goste. Saj je tudi kulturni program sestavila škocijanska občina.

MAŠNO VINO pri Kristijanu BREZNIKU,
Celovec, Viktringer Straße 5, tel. 22 51.

Hladilniki za nizko hlajenje (Tiefkühltruhen)
260 litrov samo šil. . . 5.680.-
BBC - Hladilnik za nizko hlajenje 126 litrov samo šil. . . 1.980.-
nudi trgovsko podjetje Blažej
v kratkem tudi v Pliberku.
LIBUČE, 9150 Bleiburg, tel. 04235-302

NOVA MAŠA V MEDGORJAH

V nedeljo, dne 6. avgusta, bo imel novo sv. mašo v Medgorjah kitajski novomašnik, preč. g. Janez Krstnik Mak.

G. novomašnik je pravi Kitajec, rojen v Hongkongu, kjer je dovršil osnovno in srednjo šolo, filozofijo in bogoslovje pa je dovršil v Bollengu v Italiji. Še kot otroku so mu umrli starši. Verniki iz župnije Medgorje so ga vzdrževali v času njegovega šolanja, vse do posvetitve v duhovnika. Sprejem preč. g. novomašnika bo v Medgorjah v soboto, 5. avgusta zvečer ob 8. uri. Nova sveta maša pa bo v Medgorjah v nedeljo, 6. avgusta ob 9. uri. Slavnostni novomašni pridigar pri tej izredni novi maši bo mil. g. prošt in dekan L. Trabesinger. K tej izredni novi maši, ki jo bo imel Kitajec med nami, ste verniki od blizu in daleč prisrčno vabljeni v Medgorje!

Pri nas na Koroškem

Novomašno slavje v Šmiklavžu ob Dravi

V soboto, dne 8. julija, se je vsa šmiklavška fara odela v cvetje in zelenje, da čim bolj svečano sprejme in pozdravi gospoda novomašnika Alojzija Kravanja, pd. Peršinjakovega Lojzija. To novomašno slavje je bilo že zato izredno doživetje, ker šmiklavška fara že 42 let ni pozdravila novomašnika. Zadnja nova maša je namreč bila, ko jo je obhajal danes že pokojni župnik Katnik Franc.

Vse je bilo svečano pripravljeno. Na žalost tudi na tako lep dan ne počiva grenkoba: V noči pred novo sv. mašo so neznanci nasilno odstranili slovenski napis na slavoloku pred farno cerkvijo. Vandalisti, ki so storili to podlo dejanje, so hoteli brez dvoma »pospeševati« zbliževanje obeh narodov na Koroškem.

Že pred napovedano uro v soboto zvečer so se začele zbirati množice faranov pred farno cerkvijo, da tu pozdravijo g. novomašnika. V svečanem razpoloženju je najprej pozdravil g. novomašnika domači dušni pastir in mu želel prisrčno dobrodošlico. Po deklamacijah in petju ter raznih pozdravih smo se ob spremljavi naše prelepe »Novomašnik, bod' pozdravljen« vsi skupaj podali v cerkev, kjer nam je g. novomašnik po kratkem blagoslovu podelil prvikrat svoj novomašni blagoslov.

Drugi dan, v nedeljo, smo hiteli na novomašnikov rodni dom, da pospremimo novomašnika k prvi daritvi. V zahvalo za vse prejete dobrote od domače hiše je g. novomašnik podelil svojim staršem na domačem pragu svoj blagoslov.

Nato smo se uvrstili v sprevod. Ko smo prispeli pred oltar, so začele padati prve kaplje dežja. G. novomašniku so asistirali preč. g. novomašnik Messner Krištof iz Lipe, g. župnik Kogler Rihard z Marije na Zilji in g. bogoslovci.

Slavnostni pridigar na novi maši je bil preč. g. Kogler Rihard z Marije na Zilji.

Ker je med sv. mašo pričelo parkrat močneje deževati, je kazalo, da bo treba sv. daritev nadaljevati v cerkvi, ljudsko glasovanje pa je odločilo, da se vztraja na mestu, kar se je pozneje izkazalo pametno.

Ob koncu sv. maše je spregovoril tudi g. primicijant in se zahvalil Bogu, da mu je dal doživeti ta dan in ga prosil, da bi mu dal moči vztrajati do konca.

Po primiciji sta oba duhovna starša povabila g. novomašnika kakor tudi vse novomašne svate, okrog sto po številu, v Karnarjev hotel, kjer je bil pripravljen novomašni obed. Tako je prijetno poteklo popoldne v veseli družabnosti.

KOROŠKA DIJAŠKA ZVEZA (KDZ)
9020 KLAGENFURT, POSTFACH 325

KDZ namerava izvesti od 1. do 3. septembra pri šolskih sestrah v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu seminar, kjer bodo razpravljali o manjšinskem šolskem vprašanju.

Šolsko vprašanje je najbolj pereče za manjšino. Odkod naj pride narastek za gimnazijo, če je psihološki pritisk na starše tako močan, da svojih otrok ne javljajo k slovenskemu pouku, če sploh sistem prijavljanja ni v skladu s členom 7 državne pogodbe? Materija na seminarju bo obširna. Problemov in vprašanj je dosti. Kako naj se naši ljudje otresejo tistega hlapčevskega čuta, ki jim je v stoletjih hlapčevanja prešel v meso in kri? Spoznati moramo, da je moralna dolžnost vsakega človeka, da se nauči svojega materinega jezika in da sta tistemu, ki zna jezika, odprta dva svetova. Na ta način se lahko otrese ozkosrčnosti in širše in bolj objektivno gleda na svet.

Kratek program seminarja:

Prihod v petek, 1. septembra:

Sobota, 2. septembra:

Predavanja: Dopoldne: predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzko: Manjšinsko šolsko vprašanje iz vidika manjšine.

Popoldne: Deželni poslanec in predsednik deželnega šolskega sveta Josef Guttenbrunner: Das Minderheitenschulproblem aus Landessicht.

Ob petih sprejem pri deželnem glavarju za vse udeležence. Vrnitev v Št. Jakob in družabni večer.

Nedelja, 3. septembra: Sv. maša. Dvorni svet. dr. J. Tischler: Pomen Slovenske gimnazije za narodno manjšino na Koroškem.

Popoldne: slovenski film v Farni dvorani v Št. Jakobu.

Vozni redi: Celovec—Št. Jakob: 12.10 — 17.20 (preko Vrbe.

Beljak—Št. Jakob: 12 — 17.20.

Za prenočišča in prehrano je poskrbljeno. Cena: za člane 50.— šilingov — za nečlane 60.— šilingov.

Na ta seminar vabimo vse člane, posebno učitelje. Prijaviti se je treba do konca julija.

Pri morju v hladu in dežju

(Z bralci našega lista kramlja Alojzij Vauti, selski župnik)

(Nadaljevanje in konec)

»Kako malo stvar že, drugo perilo pa oddajam perici. Sedanja moja perica biva 4 km odtod. Nabašem umazano perilo v veliko škatlo in jo vzamem s seboj na avtobus in ravno tako prinesem tudi oprano nazaj. Prej sem imel drugo perico, sicer bližje, a perilo sem moral k njej in od nje nositi na hrbtu. Spravljal sem perilo v veliko rjuho, tako, ki se obleče na odejo, in pozno zvečer, ko je že vse spalo, sem jo oprtal čez hrbet in glavo in tako skušal nesti svoj tovor skrivaj, da me nihče ne vidi. Nekoč zaslišim za seboj korake. Kaj sem hotel? Skriti se nisem več mogel. Ker sem hodil počasi, sta me dva fanta došla. Bila sta pa močno prestrašena in sta se oddahnila, ko sta me spoznala. Pripovedovala sta, kaka groza ju je obhajala, ko sta v temi zagledala od daleč ogromno belo pošast, ki se je na drobnih nožicah pomikala pred njima. Eden je priznal, da je od strahu že skoraj na glas zakričal in pobegnil nazaj, ako bi ne imel tovariša ob strani. Naročil sem jima, naj o tem nočnem srečanju nikomur nič ne povesta. Odšla sta hitreje svojo pot, jaz pa sem počasi vlekel svoj tovor za njima.«

V prijetnem razgovoru ob dobrem rujnem vincu nam je čas le prehitro minil. Gostitelj je prinesel novo steklenico, a pozno je že bilo in smo se po prisrčnem slovesu odpravili. V avtu se je naše veselo razpoloženje nadaljevalo. S. prednica je rekla: »Tudi za g. Anta je bil naš obisk prijetno doživetje, ker je navadno tako sam. Še ponoči bo sanjal o nas!«

V četrtek je bilo vreme zopet kislo in neprijazno. Nobenega upanja, da bi se mogli sončiti in kopati. Tako je dozorel sklep: vrnimo se domov! Poslovili smo se od sostanovalcev in sester, za spomin na Lovran pa od njih prejeli velik šop rožmarina in lovorja.

V Medvodah smo zavili na cesto, ki vodi v Hrastje blizu Kranja. Tam živi v pokoju moj rojak č. g. Miloš Čarf, ki letos obhaja zlati mašniški jubilej. Pred enim letom ga je zadela kap in je zato deloma ohromel. Bil je pa najinega svidenja po dolgih dvajsetih letih zelo vesel.

Pa tudi na Brezje smo se podali, da opravimo božjo pot. G. Jože in žena sta prosila Marijo za varstvo in blagoslov v zakonu, jaz pa sem ji tudi priporočil sebe in svoje selske ovčice.

Doma je bilo zaradi zgodnje in nepričakovane vrnitve mnogo začudenja. Pa je bilo najbrž le prav, da smo pobegnili domov. Vremenska poročila so bila še nadalje neugodna, nič bi ne uživali v Lovranu sonca in morja. V nedeljo tudi dva lažje opravita božje službe kakor en sam. In še nekaj! Gospod Naštednikar je v listu, nekdo pa celo po radiu razglasil mojo osemdesetletnico. Zato sem prejel mnogo čestitk ustmeno in pismeno, za god so mi na predvečer zvončkali, priredili podoknico, mi voščili v radiu, popoldne sem godoval v krogu sobratov in kaj še! Vse to bi izostalo, če bi se še nadalje kisal v Lovranu.

Vsem, ki so me ta dva dneva hoteli razveseliti s čestitkami, pesmimi, darili, upam, da tudi z molitvijo, izrekam ob koncu kramljanja iskreno zahvalo. Bog daj, da bi še večkrat mogli pokramljati!

Vsi pozdravljeni!

Eno smrtno žrtev in pet težko ranjenih je zahtevala nesreča na Podkorenu. Nekemu danskemu avtomobilu so na nekem nevarnem ovinku odpovedale zavore, nakar je predrl ob cesti pregrajo in strmoglavil dvajset metrov v globino, kjer bo delal družbo že številnim razbitim avtom. Te mnogoštevilne nesreče pričajo, da bi bilo treba ta nevarni ovinek bolj zasigurati.

Človekovo zasebno življenje vedno bolj ogroženo

Ali se bo ta razvoj prenesel tudi v Evropo?

Evropa je skušala dati Ameriki dušo, od nje pa v zameno prejema moderno civilizacijo, ki je nasilno laskava in nezadržno zmagovita. Komaj se zavedamo, kako ji podlegamo. A hude stvari imajo šele priti; zlasti nam grozi izginitev zasebnega življenja, katero daje človeku občutek miru in sreče.

Prihaja kraljestvo magičnega očesa, ki vse vidi, in velikega ušesa, ki vse sliši. Današnji človek se vedno teže kam skrije. Začelo se je s prodajanjem na obroke, o katerem so mnenja deljena: enim je nemoralno, drugi pa vidijo v njem spodbudo za gospodarski razmah. Kdor prodaja na obroke, zmerom nekaj tvega, zato se skuša natanko poučiti o svojih kupcih: kakšni plačniki so, kako je z njih zdravjem, ali so resni, varčni, delavni, zanesljivi.

Zasebne agencije

V Združenih državah je danes dva tisoč zasebnih agencij, ki zbirajo omenjene podatke, in v kartotekah je popisanih 120 milijonov ljudi. Te karakteristike so za plačilo dostopne trgovcem, ki želijo pri prodaji na obroke čim manj tvegati. Ni treba poudariti, da so popisanci pod stalnim nadzorstvom nevidnega očesa in da so podatki vedno sveži.

Ne gre pa seveda le za trgovce. Po ameriškem pojmovanju vse življenje temelji na trgovini. Oče moži hčer in potrebuje informacij o bodočem zetu — pa najame zasebnega detektiva. Iščete stanovanje ali kupujete hišo: gospodar zbere o vas vse možne podatke, ne le premoženjske, tudi najbolj intimne. Šele če je vse v redu, boste uspeli. V New Yorku se je število zasebnih detektivov povečalo v dveh letih od 675 na 822. Svojega poklica seveda nimajo zapisanega na čelu!

Raziskovalci zavarovalnic

Raziskovalci človekovega zasebnega življenja pogosto delajo za zavarovalnice. Lete namreč menijo, da je vsak človek v svojem bistvu prevarant. Dama hoče zavarovati svoje dragulje. Kakšna je ta dama? In že so tu podatki o najskritejših straneh njenega življenja. Zavarovanca zadene nesreča — čaka na zavarovalnino. A prej ga zavarovalnica noč in dan nadzira, fotografira, filma, lovi njegove besede na magnetofon — mogoče se bo izdal, da nesreča ni bila tako huda ali da jo je sam zakrivil. Zavoljo tega so zavarovalne družbe v Združenih državah prišle na zelo slab glas.

Testiranje uslužbencev

Podjetje išče uslužbence in ponudbe prihajajo z vseh strani. Koga sprejeti? Prosilce zadene znamenito testiranje. Odkriti je treba, kakšne lastnosti ima kandidat. Ali je ponižen, skromen, pasiven, ženi pod copato? Ali pa je prevratnež, upornik, revolucionar? Mogoče tat? Za ugotavljanje skritih napak poznajo v Ameriki poseben električni detektor. Človeku ga pritrdijo na život, nakar sledijo vprašanja, ki so večkrat kaj malo delikatna. Detektor registrira vsak lažni odgovor, ki ga izreče vprašani. Lagati torej ni mogoče, človek mora vedno gledati v zrcalo! Ko pa ste sprejeti v službo, se morate zavedati, da vas nenehno nadzirajo nevidni mikrofoni, nevidni fotoaparati.

Industrijska špionaža

Poglavje zase je industrijska špionaža. Tukaj gre za velike denarje in človeška iznajdljivost ne pozna meje. Časnikar, ljubimec, tehnik — to so vloge, ki posebno pogosto privedejo do uspeha. Popraviti daste npr. telefon, in tehnik bo naskrivaj vtaknil žico, po kateri bo tekmec (tehnikov gospodar) na tekočem o vaših poslovnih skrivnostih. Moderne prisluškovalne naprave so tako majhne in tako popolne, da se kmalu ne bomo več počutili varni. Skrite so v cigaretnem zavojčku, v stenski sliki; omogočajo poslušanje skozi steno. Vsega tega se poslovni ljudje poslužujejo v boju za obstanek.

No, recimo, da z mirno vestjo opravljate svojo službo — brez strahu pred aparati, o katerih veste, da vas nadzirajo. Ne mislite pa, da ste izven službe kaj bolj svobodni! Strašna sla po denarju gospoduje vsepovsod. Kupujete izdelek v trgovini — izraz vaših oči je v propagandne svrhe fotografiran. O ljudeh imajo nevidni vohuni toliko zbranega, da se nam še sanja ne. Za določeno vsoto dobite npr. seznam tisoč imen ljudi, s katerimi želite iz tega ali onega razloga priti v stik. Zlasti spolnost agentom veliko donaša, kar nas spričo sodobnega zmaterializiranega življenja niti ne preseneča.

Vohunjenje počasi postaja šport. Vsakdo se lahko izuri za špijona. Za 65 dolarjev dobite žepni radijski oddajnik, za 215 televizijski oddajnik. Žepni magnetofon ne stane niti 5 dolarjev, štirikrat toliko daste za »veliko uho«, za 50 dolarjev imate »detektor resnice«.

Vse te stvari so ugotovili ameriški časnikarji in sociologi. Prišle bodo (kolikor že niso!) tudi k nam. In tesnobno se bomo vprašali: Kje je tista človeška svoboda, za katero je bilo v zgodovini prelitih toliko solz in krvi? Odgovor: tista svoboda se je zmaličila v karikaturo. Uspavani od misli, da smo svobodni, se niti ne zavedamo, da se nam kmalu ne bo moč več nikamor skriti. Naše zasebno življenje namreč vedno bolj kopni spričo nevidnih žarkov mrzle sebične tuje radovednosti, pa naj je to radovednost trgovca, delodajalca, znanstvenika — ali celo državne oblasti. tk

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 30. 7. 7.30—8.00 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 31. 7. 14.15—15.00 Poročila, vreme, objave. — Pregled sporeda. — Za našo vas. — 18.15 do 18.30 Dober večer našim malim poslušalcem. — TOREK, 1. 8.: 14.15—15.00 Poročila, vreme, objave, športni mozaik. — Spomin na Festival folklore 1967 (Makedonski plesi iz Povardarja). — SREDA, 2. 8.: 14.15—15.00 Poročila, vreme, objave. — Kar želite, zaigramo. ČETRTEK, 3. 8.: 14.15—15.00 Poročila, vreme, objave. — Poje mešani zbor SPD „Danica" iz Št. Vida v Podjuni. — PETEK, 4. 8.: 14.15—15.00 Poročila, vreme, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. — Žena in dom. — SOBOTA, 5. 8.: 9.00—10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.00—18.20 Koroške narodne. —

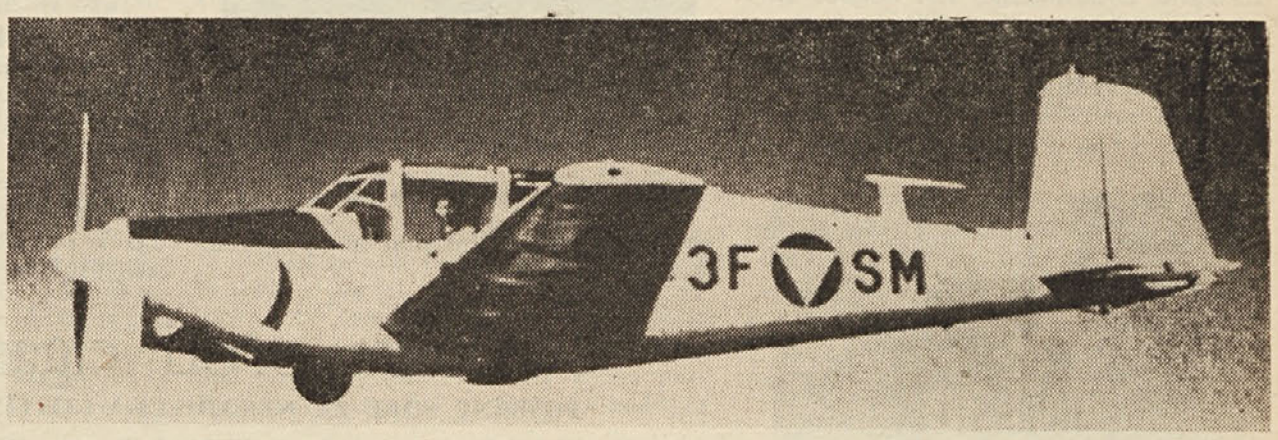

Takšno letalo tipa „Saab-Safir", kot ga vidimo na sliki, se je v ponedeljek strmoglavilo v dolini reke Mele. Oba pilota sta našla smrt.

Svetovno gospodarstvo v ogledalu ZN

Prebivalstvo je v desetih letih naraslo za 400 milijonov predvsem v Aziji — V državah v razvoju kmetijstvo ne napreduje

Izšel je statistični letni zbornik Združenih narodov za 1966, ki navaja med drugim, da je proizvodnja živil v vseh deželah sveta 1965 proti prejšnjemu letu narastla samo za 1 odstotek, medtem ko je proizvodnja po osebi celo za 1 odsto nazadovala. Svetovno prebivalstvo sredi 1965 so cenili na 3.295,000.000 oseb, kar pomeni proti letu 1960 dvig za 290 mil., proti 1958 pa za 391 mil. Azija je imela brez Sovjetske zveze 1.380,000.000 prebivalcev, za 365 mil. več kot ves ostali svet. Evropa je še vedno najbolj naseljena celina s povprečno 90 prebivalci na kvadratni kilometer (svetovno povprečje 24 prebivalcev).

70 odstotkov svetovnega izvoza odpade na industrijske države

Statistiki so izračunali, da se je celotni svetovni izvoz v preteklem letu proti 1956 podvojil. Pri tem je znašal delež visoko industrializiranih dežel 69,4 odsto, medtem ko se je odstotni delež dežel v razvoju zmanjšal od 24 na 19 odsto.

Industrijska proizvodnja — brez Kitajske — najbolj napreduje v vzhodni in jugovzhodni Aziji. Med 1950 in 1964 so lahko nekatere dežele povečale svoj bruto narodni proizvod letno za 6 odsto. Med temi deželami so Zahodna Nemčija, Izrael, Jamajka, Japonska, Mehika in Venezuela.

V 20 letih trikrat več nafte

Obseg pridobivanja nafte, ki je izpodrinila premog kot najvažnejšega nosilca energije, se je od leta 1948 potrojil; svetovna proizvodnja je 1965 narasla na okroglo 1.511,000.000 metrskih ton, kar je 9 odsto več kot v prejšnjem letu. Združene države so proizvedle 22 odsto celotne količine (385 mil. ton), Sovjetska zveza 16 odsto (243 mil. ton), dežele Bližnjega vzhoda — Irak, Iran, Kuvajt, Južna Arabija, Bahrein in Quatar — 26 odsto (390 mil. ton).

Kmetijska proizvodnja zaostaja

Svetovna proizvodnja se je (brez Kitajske) lani povečala na splošno le za 5 odsto. Izvzemši tkanine in kemikalije so dežele v razvoju lahko lani svojo industrijo razmeroma hitreje razvijale kot industrijske dežele. Zaostala je spet poljedelska proizvodnja dežel v razvoju, spričo česar so morale te dežele uvažati več živil, kar je zahtevalo več že tako pičlih deviz.

Tudi dežele vzhodne Evrope so zaznamovale lani povečanje proizvodnje, k čemur je pa večidel prispevala odlična žetev. Medsebojna trgovina vzhodnega bloka je 1966 nazadovala, njihovi investicijski programi so se osredotočili na znižanje proizvodnih stroškov. Industrijska proizvodnja socialističnih dežel je lani narastla za 8,4 odsto, proti 8,7 odsto v letu 1965.

Izven vzhodnega bloka je industrijska proizvodnja lani proti 1965 narastla za 7 odsto, vendar so se proti koncu leta pojavili znaki oslabitve tega naraščanja. V Združenih državah je bilo to opaziti v glavnem pri industrijah, ki delajo za civilno potrošnjo, zlasti pri stanovanjskih gradnjah, medtem ko je bila v zahodni Evropi prizadeta zlasti industrija tkanin in kovin.

Iznajdljiva žena

Med svetovno vojno so Nemci zasedli mesto Lille (izg. Lil) v severni Franciji ter se štiri dolga leta mudili v njem. Seveda nikomur ni prijetno, če ga vlada narod, ki se z njegovim narodom vojskuje. Pa mogoče nobenega Lilčana nemška zasedba ni tako skrbela kakor Tončko Tierce, že starejšo ženo, lastnico neke vile. Zakaj?

Ko so Nemci korakali v Lille, so se v njeno hišo zatekli štirje Angleži, vojaki. Ako bi jih Nemci zasledili, bi jih ustrelili. Ušli so bili namreč nemškim stražam. Ako bi jih Tončka odklonila, bi bilo po njih. Zato se je rajši odločila, da jih bo skrivala in zanje skrbela. Seveda je vedela, da s tem dejanjem tvega lastno življenje.

Eden izmed Angležev pa je imel večkrat hude napade, ker je bil zastrupljen s plinom. Tako ga je tudi nekega večera prijelo, da so ga morali prenesti v pritličje in položiti na zemljo. Tedaj pa nekdo potrka na vežna vrata. Tončka brž skrivaj pogleda skozi okno in uzre nemške vojake! Zdaj je vsega konec, bi marsikdo mislil. Tončka pa ni izgubila glave in zato tudi življenja ne. Hitro steče v nadstropje, vrže raz sebe zgornjo obleko, razpusti lase in se taka prikaže pri oknu, kakor da je pravkar vstala. Kdo je? A, gospodje bi morda radi pregledali hišo? Da, takoj, seveda! Vendar naj bodo tako ljubeznivi in malo potrpijo, da se vsaj za silo obleče.

Nemci res počakajo, Tončka pa steče zopet v pritličje, pomaga nezavestnega Angleža odnesti skozi podstrešje na streho, kamor se umaknejo vsi Angleži. Nato pa Nemcem odpre vrata, ki vso osumljeno hišo prebrskajo, a odidejo praznih rok . . .

Robert Kropiunik zmaguje

Že večkrat smo slišali o Robertu Kropiuniku, ki je v lahki atletiki skoraj redno pri turnirjih zasedal prva mesta. Tako se zdaj bori med najboljšimi v avstrijskem nacionalnem moštvu lahke atletike. In v Celovcu je zdaj zastopal Avstrijo v mednarodnem tekmovanju proti Nizozemski ter je zasedel v 400-metrskem teku čez zapreke častno drugo mesto.

Pri nadaljnjih deželnih tekmovanjih je postal kar petkrat zaporedoma prvi v teku čez zapreke na 200, 300, 400 metrov in v teku na 800 metrov.

Že kot šolar je bil dober nogometaš, izvrsten tekač in telovadec, igral je nogomet pri Št. Janžu in celovški Avstriji in, ko je nekoč tako »mimogrede« tekel 800 in 3000 metrov, so odkrili v njem izvrstne zmožnosti za lahkega atleta.

Robert Kropiunik je leta 1957 začel obiskovati Državno gimnazijo za Slovence v Celovcu in je na njej leta 1963 maturiral. Zdaj študira na graški univerzi telovadbo in geografijo.

Darujte za Mohorjev dijaški dom!

Za Mohorjev dijaški dom v Celovcu so v zadnjem času darovali:

Neimenovana iz Celovca 500.— šil.; pravtako neimenovana iz Celovca 500.— šil. Martin Zechner, Žvabek 500.— šil. Potočnik Martin, Žvabek 100.— šil.

Vsem se za prejete darove prav prisrčno zahvaljuje odbor Družbe sv. Mohorja.

Bog plačaj!

Iz „Korotana" poročajo:

Za visokošolski dom »Korotan« so darovali: L. B. iz Ljubljane 500.— šil. Slovenci iz Linza 500.— šil.

Za prejete darove se prisrčno zahvaljuje Družba sv. Mohorja v Celovcu.

Bog plačaj!

•

Primitivno maščevanje — Kmetu Viktorju Ricogonu iz Kopra je neznani primitivni maščevalec na kmetiji blizu Kopra s škarjami za obrezovanje vinskih trt porezal 113 vinskih trt, starih štiri leta. Gmotna škoda znaša okoli 20.000 šilingov.

„Nacisti opet na djelu?“

Pod tem naslovom »Hrvatske novine« prinašajo članek, ki ga v tej številki v celoti objavljamo:

V teh dneh, ko cela Avstrija zaskrbljeno gleda proti italijanski meji, je porodila narodna mržnja na Gradiščanskem grenak sad. Zgodilo se je, da so nepoznani zločinci oskrunili dvojezične napise pred Voništanom, na katerih je bil naznanjen red nedeljskih božjih služb, in so s črno barvo prepleskali hrvaški napis. Da pa to ni bilo zgolj dejanje nepremišljenih in nezrelih ljudi, temveč zlonameren akt proti hrvaščini, se vidi iz dejstva, da so prepleskali samo hrvaške besede.

Medtem ko politiki na Gradiščanskem ob vsaki priliki v slavnih govorih predstavljajo Gradiščansko kot bodočo Evropo v malem — tu mislijo na mirno sožitje več narodov — so tukaj ti primitivci dokumentirali, kako si le-ti predstavljajo »mir« med pripadniki raznih narodov. S tem je ponovno dokazano, da

...in nato očiščena tabla

Oskrunjena...

v nekaterih krogih na Gradiščanskem še vedno vlada zloglasni nacistični duh.

Te table, ki so bile postavljene z dovoljenjem cestne uprave, so last cerkvene občine s ciljem, da opozarjajo vse skozi občino potujoče vernike tako hrvaškega kot nemškega materinega jezika na red božje službe.

Ti-le ekstremisti niso napravili sramote samo v svoji vasi, marveč tudi Gradiščanski in Avstriji. Mnogo ljudi je ravno sedaj v turistični sezoni in v turističnem letu prepotovalo Voništan in opazilo to škandalozno dejanje.

Vsak od nas ve, da imamo mi gradiščanski Hrvatje pravico, da uporabljamo svoj jezik kot drugi uradni jezik na Gradiščanskem in da imamo po državni pogodbi tudi pravico do hrvaških topografskih napisov poleg nemških. Vsakdo, ki se temu protivi, je proti državni pogodbi, po kateri je Avstrija postala zopet svobodna.

Mi gradiščanski Hrvatje najostreje protestiramo proti temu škandaloznemu zločinu in upamo, da bo žandarmerija, ki smo ji to stvar prijavili, čimprej našla zločince in jih postavila pred sodišče.

Prepričani smo, da se bo vsak iskren in pošten Avstrijec distanciral od takega vandalizma in da bo obsodil takšen proti-narodni postopek.

Komu je dosedanji narodni mir trn v očeh?

Ali hoče kdo napraviti iz Gradiščanskega drugi Južni Tirol?

Tako se običajno začne...

Tudi mi koroški Slovenci obsojamo zločinska dejanja, ki kvarijo sožitje med narodoma sosedoma. Opozarjamo bralce pa na protislovenske akcije, ki so bile leta 1964 ob taboru slovenske zamejske mladine v Celovcu, ko so neznani skušali terorizirati slovensko prireditev. Tudi nas bi zanimalo, ali je policija že mogla izslediti krivce?

Akcija proti cigaretam

POSEBNE SOBE ZA NEKADILCE V GOSTINSKIH OBRATIH

»Pustiti kajo?« se je nekoč začudil Mark Twain. »Nič lažjega, jaz sem se že petindvajsetkrat odvadil kaditi.« — Z mnogimi kadilci našega časa ni nič drugače, ne morejo se odpovedati tleči cigareti med prsti. Angleška vlada že vrsto let podpira boj proti nikotinu. Lepaki najrazličnejših barv in oblik pozivajo mimoidoče, naj pustijo tobak. In uspeh prizadevanja?

Na nekaterih lepakih so narisani pepelniki z mnogimi ugaslimi cigaretnimi ogorki, zraven pa je napis: »Rak na pljučih se spet širi!« Na drugem lepaku vidite bankovec, ki izginja v dimu in plamenu. In še: v britanski televiziji ni reklame za cigarete.

Ali zastopniki tobačne industrije niso dovolj prizadevni, ali pa je morda ministrstvo za narodno zdravje trdo in nepopustljivo, kdo ve... Če sodimo po tem, kar je britanski minister za narodno zdravje pred kratkim dejal v spodnjem domu, vse kaže, da se v prihodnje ne bodo borili proti cigaretam z neposrednimi prepovedmi, marveč se bodo predvsem zatekali k prijateljskemu prepričevanju.

»Ne, v gledališčih, kinematografih, gostilnah in prodajalnah ne bomo prepovedali kajenja,« je minister odgovoril na zadevno vprašanje. »Bolnišnice, industrijske zveze, gledališča in druge ustanove, kamor prihaja mnogo ljudi, bomo prosili, naj še bolj kot doslej upoštevajo dejstvo, da je med odraslim prebivalstvom zdaj že 46 odstotkov nekadilcev.«

V gostinskih obratih bodo rezervirali prostore za tiste, ki si nočejo pokvariti teka s tem, da sosed pri mizi piha cigaretni dim v njihovo jed. Čedalje več upravnih in drugih ustanov bo na stene pritrdilo plošče s pozivom »Prosimo, ne kadite pri nas«.

KADILCI IN NEKADILCI

Ameriški psihologi so hoteli ugotoviti, ali se kadilci tudi po značaju razlikujejo od nekadilcev. Pregledali so nekaj nad tisoč študentov harvardske univerze. Po njihovih ugotovitvah so kadilci sicer bolj družabni, vendar manj dobrodušni in bolj nezaupljivi kot nekadilci. Razen tega so kadilci manj samozavestni, manj stanovitni in manj zanesljivi, povrhu pa še v osebnih zadevah manj redoljubni kakor tisti študentje, ki ne kadijo. Med ameriškimi kadilci so te ugotovitve povzročile precej protestov.

PREGOVOR

Dokler lipa cveti,
ji ne manjka čebel.

„Ne znam slovensko brati“

Prišel je k meni človek; v šolo je hodil 8 let in sicer leta 1932 do leta 1940; brž kone potem še v nadaljevalno šolo.

Leta 1932 še ni vladal Hitler na Koroškem. Ta mladi človek bi se bil lahko naučil slovensko brati v šoli še pred Hitlerjevim prihodom. In vendar se ni! Zakaj ne? Zato, ker v šolah **niso hoteli** slovenskih otrok naučiti slovensko brati! Tisti mladi človek sicer ni hodil v šolo kje gori na Zg. Koroškem, marveč v čisto slovenskem kraju, a vendar se ni naučil v šoli slovensko brati! Ga niso hoteli naučiti! Ne njega ne tisoče drugih slovenskih otrok!

Upravičeno se vprašamo, ali se je sploh do danes že kaj spremenilo? Ali se ne prepogosto dogodi, da nekateri učitelji nočejo učiti otrok slovenščine? Ali ni to krivica zabranjevati otroku znanje dveh jezikov? Povsod drugje na svetu je navada, da se skuša otrokom posredovati čim več znanja! Ali bo naj na Koroškem obratno?

To se pripeti samo . . .

...V PENNSYLVANIJI: Za šport vneta Edna Crawford je na otroški nogometni tekmi padla in si zlomila kolk. Zdravniki zagotavljajo, da se Edna svojim letom primerno dobro počuti. Stara je 81 let.

...YORKSHIRU: Ko so trgovcu Clarencu Birkbecku s pošte sporočili, da mu v njegovo novo trgovino v doglednem času ne bodo napeljali telefona, se je z oglasom obrnil za pomoč na rejce poštnih golobov.

...SOUTHAMPTONU: 17-letni študent Tony Figg se pripravlja na svojevrstno tekmovanje — pojesti čim več banan. Dosedanji rekord si lasti londonski policaj, ki je v štiridesetih minutah pospravil 40 banan. Tony vestno trenira in vse kaže, da bo dosedanji rekord zares posekal. Povprečno potrebuje za banano 20 sekund. Pri tem ima še eno prednost: rad je banane.

...V LOS ANGELESU: Policija je zasledovala avtomobil brez voznika, ki je v divjem tempu zapeljal čez avtomobilsko cesto. Trčil je v prometni znak in obstal ob cestnem priključku. Bleda, vendar nepoškodovana, sta takrat izstopila iz avtomobila 9-letni Wayne Wener in njegov osemletni brat, ki sta pobegnila od doma.

...V BRAZILIJI: Pošiljko 474 kuncev so cariniki zadržali zaradi napačnih dokumentov. Preden je uvoznik vse formalnosti uredil, se je število zajcev povzpelo nad 2000.

Janez Jalen 17

Ograd

Za Pavlinim hrbtom je kukuricnil petelin. Kokoši so utihnile. Golobje so se razbežali. Na streho hleva pa je šinil škobec in pograbil belo golobico.

Pavla je zakričala, kakor bi ji bil kdo zasadil bodalo naravnost v srce. Tinček je glasno zajokal. Prestrašeni sta pritekli Minca in sestra Izidora.

Ropar pa je težko zamahujoč s perutnicami odnašal belo golobico proti Jamarskemu vrhu.

»Saj sem vedela, da jo bo doletelo zlo, ko je mene vzljubila,« je zavzdihnila Pavla.

Pavla je oddala jokajočega Tinčka Minci in je tudi sama zajokala. Potočnica in sestra Izidora se zavoljo Kati in bele golobice dolgo nista mogli potolažiti.

Spet je ostro zapiskalo po zraku. Duplar je odletel z gnezda nazaj v goščave. Pa že čez dva dni bi se bili izlegli mladiči.

Vrt odrešenih

Kaznjenka Debelarič je ostala sama v bolniški sobi. Sestra Vincencija je odšla pravkar v kapelo k sveti maši. Skrbna nuna je to jutro že drugič prišla gledat bolnico, ki ni mogla več sama vstajati. Vso dolgo bolezen je ljubeznivo stregla ciganki. Zadnje dni pa je prekosila samo sebe. Kakor utelešena dobrota je bila. Kati ni mogla več povsem razumeti njenega govorjenja. Z vsako besedo jo je milovala. Še manj si je ciganka znala razložiti poglede prijazne usmiljenke. Videla je, da se sestra Vincencija hudo premaguje. Kljub temu je na mladostnem obrazu pod belim kornetom v globokih očeh marsikdaj zablestela solza, polna sočutja.

Kati ponoči ni mogla spati. Venomer jo je nadlegoval suh kašelj in kuhala jo je vročina. Kakor odrešenja je čakala dneva. Čeprav je bilo okno zaprto, je slišala vsako uro in vse četrti. Vsaka se ji je zdela daljša. Kar minevati niso hotele in železni udarci kladiva na bron so neskončno počasi odbijali noč.

Ob prvem svitu je postala sapa za spoznanje lažja. Zaspati pa še vedno ni mogla. Se tudi ni več silila, da bi. Je bila sestra Vincencija na njeno željo odprla okno. Skozenj je donelo petje ptičev. Zlivalo se je tu in tam že z razcvetlih kron sadnega drevja, osvetljenih od jutranjega sonca, v stoteroglasen zbor.

Kati je vznak slonela na visoko podloženih blazinah in v postelji bolj sedela, kot ležala. Poslušala je petje ptičev, kakor bi se ga hotela za vedno naužiti. S povešenimi očmi je pa ogledovala voščeno blede, do samih kosti zmedlele roke, ki so mirno počivale na belini čez resasto odejo zapognjene rjuhe. Tenko je lovila z ušesi posamezne glasove in hotela kar primorati, da bi zažvrgolel tudi slavec. Kaj kmalu se je zavedela, da zastonj upa. Ko ni mogla prisluhniti resničnemu petju slavcev, je v mislih pohitela za njimi.

Odraščajoče dekle je bila. Stari Marko je vodil takrat njih družino. Taborili so v brezovi lozi za Kanižarico v Beli krajini. Trda je predla za živež. Polja so bila še prazna. Odšla je z drugimi cigankami vred, da poskusijo dobiti kaj za v lonec. Pa je zaostala. Zamotili so jo slavci. Tako nagosto so peli pod Dobličko goro, da se ni mogla odtrgati od njih. Ne prej ne kasneje jih nikjer drugod na svetu ni videla in slišala toliko hkrati. Kakor zamaknjena je tavala naokrog in prišla proti poldnevu praznih rok nazaj k šotorom. Stari Marko se je razhudil. Ni dosti manjkalo, da je ni pretepel. Kaznoval jo je s postom. Lačna je morala gledati, kako so drugi jedli kuretino. Takrat ji je bilo hudo, da je jokala. Sedaj bi rada več dni prebila brez hrane, samo da bi mogla še kdaj spet vsaj nekaj minut poslušati žvrgolenje slavcev pod Dobličko goro. Pa —. Obsojena je na dosmrtno ječo. Seveda, ko prestane največ enaindvajset let, bi jo izpustili. Pa —. Hudo je bolna. Sama si kar nič več ne more pomagati. Gospod kurat jo je že previdel za smrt in jo mazilil s svetim poslednjim oljem.

Kaznjenka Debelarič je trudno obrnila glavo proti oknu. Ugledala je jasno nebo nad zelenečo Jelovico in nad zasneženimi triglavskimi gorami in se spomnila sinje Adrije. Tam ob morju, se ji je zazdelo, bi v nekaj dneh ozdravela. Potem bi že kako uredila, da bi se odpeljala z ladjo daleč, daleč v svet, samo da bi bila čim dlje od sodnikov, ki so ji ubili mlado življenje, čeprav jim je po prigovarjanju gospoda kurata že davno odpustila. O ne. Ne bi zmogla tega. Prej bi še obiskala dom Pavle Andrejčičeve, povedala očetu in materi, kako je bila gospa dobra z njo, da jo ima izmed vseh ljudi najrajši na svetu in da tudi ona po nedolžnem trpi. V Brdih bi še posedela pod vinogradom, se naužila žvižganja kraškega drozda, preden bi odšla v tuje kraje, kjer je noben človek ne bi poznal. Začela bi novo, povsem drugačno življenje.

Sredi najlepšega sanjarjenja je bolnico spet posilil kašelj in jo postavil kakor iz oblakov nazaj na tla trde resničnosti.

Pavla! Že več tednov se nista videli. Pa bi svoji prijateljici ne mogla povedati, kar bi ji rada, tudi ne, če bi se smeli pogovarjati od jutra do večera in še vso noč. Sedaj ji spet obljubujejo, da jo bo Pavla smela obiskati. Seveda, samo za kratek čas. Le kaj čakajo? Nedelje morda? »Katerega dne v v tednu pa smo danes?«

Naj je Kati še tako razmišljala, ni mogla dognati, ali je nedelja ali delavnik, še manj pa, kateri izmed delavnih dni naj bi bil.

Dasi ji je čas od zore naprej dokaj hitreje mineval kakor prej pri brleči oljenki, se ji je vseeno začelo čudno zdeti, kaj da danes pobožnost v kapeli tako dolgo traja. Prisluhnila je, če morda ne zasliši drobencljajočih korakov kaznjenk po kamnitem tlaku na hodnikih. Namesto nemirne hoje so se oglasile v kapeli orgle. Zbor pa je zapel:

»Že slavčki žvrgolijo,
se maj vesel budi.«

P∞I∞S∞A∞N∞O B∞R∞A∞N∞J∞E

FRANC RESMAN:

5

Iz dnevnika slovenskega izseljenca

Tudi naše posojilnice so jim bile trn v peti

Neki dan pridrvi na naše dvorišče avto in izstopi moški ter se mi predstavi kot komisar Gleißner. Pokazal mi je dekret Gestapa, kjer je bilo razvidno, da je prišel, da prevzame našo Hranilnico in posojilnico. Prisedel sem in peljali smo se k Čemernjaku, kjer je imela naša posojilnica svoj sedež. Poklical je tudi Čemernjaka, ki je bil blagajnik, in morala sva mu odpreti blagajno. Pregledal je knjige in preštel denar.

V blagajni pa je bilo okoli 60 nemških mark preveč. Vprašal me je, od kje je ta denar. Pa sem mu povedal, da bo najbrž Čemernjakov, ker on ima gostilno in je po vsej verjetnosti potreboval drobiž in je menjal. Pa mi je odgovoril:

»Kar je v blagajni, je last posojilnice in nobenega drugega!« Nato je poslal v Loče po učitelja Andritscha, kateri je posojilnico z vsem imetjem prevzel in prepeljal v Loče. Ko je komisar revidiral knjige, me je dal še dvakrat poklicati, da sem mu pojasnil posojilo nekemu študentu, nato mi je rekel, da je sedaj vse v redu. Jaz sem nato imel nekaj časa mir pred njimi.

Posojilnico je vodil v Ločah nekaj časa učitelj Andritsch, ki jo je hotel združiti z loško rajfajznovko, kakor je združil že prej slovensko posojilnico v Ločah. Temu so se Pečničani uprli in zahtevali posojilnico nazaj. Res je prišla posojilnica v začetku leta 1943 v Ledince k Hajnželnu. Upravljal jo je nekaj časa Franc Baumgartner, nato gospa Treiber in ob koncu vojne tedanji občinski tajnik Eichhaber, rojen na Dunaju. Ko smo se vrnili po končani vojni iz izseljenstva, so prišli, da naj spet prevzamemo posojilnico, pa sem stavil pogoj, da samo tedaj, če jo predajo celotnemu prejšnjemu našemu odboru, ravnotako sem zahteval tudi revizijo posojilnice. Pri reviziji je bil ugotovljen primanjkljaj in upravni ter nazorni odbor sta ga morala kriti. Eichhaber pa jo je že prej popihal nazaj na Dunaj. Posojilnica se je nato preselila v našo hišo (k Tratniku).

Prvi javni glasovi o izselitvi

Po nekem zborovanju sedimo pri kozarcu vina v Borovčevi gostilni. Glavno besedo je imel naš nadučitelj in »Ortsgruppenleiter« Treiber. Razlagal nam je, da vse te ogromne predele Rusije, katere je nemška vojska zasedla, ne bodo nikdar več vrnili. Tja, na te ravne poljane bodo naseljeni naši mali kmetje. Tukaj ostanejo samo nekateri. To je bila pri nas prva javna izjava uradne osebe, da nameravajo preseliti vse naše male slovenske kmete, ker več kot deset repov živine ni imel v naši okolici nobeden. Pa sem si mislil sam pri sebi, da morajo najprej dobiti vojno, ki se je vedno bolj širila, preden lahko na kaj takega mislijo.

Spomnil pa sem se hkrati tudi besed starega Ibovnika iz Št. Jakoba, ko sva šla za pogrebom rajnega Štikrovega očeta iz Št. Petra, ko je menil:

»Štiker je že rešen, mirno lahko počiva v naši prelepi domači zemlji. Kaj pa nas še čaka, pa nobeden ne vé. Nekaj za nas neprijetnega kuhajo v uradih ‚Deutsche Umsiedlungsgesellschaft' v Celovcu.«

In k pd. Fonarju v Bače je prišel še nekaj dni, preden so nas izselili, na obisk njegov svak, ki je bil doma v Kanalski dolini. Ta je povedal, da so dobili tisti Kanalčani, ki so optirali za Nemčijo, poziv, da gredo lahko po 15. aprilu 1942 gledat na Koroško njim obljubljena posestva. In ker naj bi bila ta posestva v južnem delu Koroške, ga zelo zanima, kako to, da je toliko kmečkih posestev prostih. Ker Fonar ni slišal nikjer, da bi kdo prodajal kaka posestva, je še poklical svojega soseda Trunka, pd. Zavrnika. In ko tudi ta ni nič vedel, je izrazil Fonarjev svak bojazen, da ne bi nas Slovence hoteli kam poslati. Pa sta mu Fonar in Zavrnik ugovarjala, da zdaj, ko je toliko sinov slovenskih staršev na raznih frontah, se nam res ni treba nič bati.

A prišlo je drugače. Tisti čas so imeli nas že vse zaznamovane in tudi že določen dan in uro, ko nas bodo odgnali z naših domov.

Hudo presenečenje

Tako se je bližal 14. april 1942. Dan prej smo sadili krompir in smo delali in hiteli prav v noč, da smo njivo posadili. Zato smo drugo jutro nekoliko dalje poležali.

Bilo je okrog 5. ure zjutraj, ko zaslišim zunaj pred hišo korake. Žena vstane in gre gledat. Takoj se vrne, a z dvema policajema. Ko me eden teh vidi v postelji, zakliče: »Auf, auf!«

Iznenaden in začuden mu odvrnem: »Saj je še čas, kam se tako mudi?« A ta samo še enkrat ponovi: »Auf! Sie sind verhaftet!«

To me je seveda takoj vrglo iz postelje in vprašal sem ga, kje ima »Haftbefehl«. Pa mi odvrne, da mu tega ni treba, ker je od Gestapa (SD) in da bo z mano cela družina izseljena. No, še lepše, mu rečem. — Žena je medtem zbudila otroke in začel se je jok in vrišč. — Jaz pa vržem pred policaja priznanje, ki sem ga dobil od Gauleiterja Bürckelna, ker sem bil v komisiji, ko je bilo glasovanje in se je naša občina prav dobro odrezala, rekoč: (Dalje prihodnjič)

MARJAN JAKOPIČ:

V Žiljski Bistrici

Po polju hodim, v tihi mrak
le pes še tu in tam zalaja.
Dobrač ves siv v ozadju vstaja,
kot vedno čil in ves krepak.

Nasproti Ojstrnik ozira
k Mariji se v višarsko stran,
pod njim zvonik bel in droban
kot molek prošnje k Njej nabira.

In žita v vetru se igrajo,
diše kot nagelj naš z naizb;
še Bog vesel je v kotu izb,
ko vsi slovenje z njim žebrajo.

Večer je, v Bistrici zvoni,
Dobrač bedi v objemu Čajne.
Kdo zdaj bi mislil že na spanje,
ko dečva s fantom žobari!

JEAN BEAU:

Ponarejevalec

Telefon je neznosno zvonil. Komaj sem se nekako izmotal iz postelje.

»Komisar Johnson!« sem zavpil v slušalko.

»Tu komisariat!« sem slišal glas svojega pomočnika Toma.

»Za kaj gre?«

»Našli smo truplo v hotelu ‚Sv. Ivan'.«

»Ste mrtveca identificirali?«

»Eden tistih je, ki smo jih iskali: Bill Kent!« Zažvižgal sem.

»Dobro, takoj pridem!«

Čim hitreje sem mogel, sem se oblekel, stekel po stopnicah in skočil v avto. Čez nekaj minut sem že bil pred omenjenim hotelom.

Policija je blokirala celo četrt. V sobi, kjer so našli mrliča, je že bil sodni zdravnik in ljudje iz odseka za odtise. Truplo je viselo na vrvi, privezani na neko kljuko na stropu. Obraz moder, jezik odebeljen in iztegnjen. Videti je bilo grozno. Nekaj trenutkov sem ga molče gledal. Svoj čas nam je prizadel nemalo težav. Sam je sestavil nekakšen stroj in tiskal ponarejene dolarje, pa so ga zaradi tega vsi iskali. Poklicali so tudi nas. Vodili smo preiskavo tudi v drugih državah, pa ga nismo prijeli. On pa je vso stvar izvedel zelo inteligentno, ni se premaknil iz New Yorka. Skrival se je v tem hotelu in čakal na ugodno priložnost, da nam uide. No, smrti pa ni ušel.

Stopil sem k sodnemu zdravniku.

»Uboj?« sem vprašal.

»Nisem ga še pregledal, čakal sem nate, da ga vidiš takega. Toda zdi se mi, da ne gre za umor. Človek bi se težko povzpel tja gor. Kaže, da je Billu Kentu bil samomor edini izhod iz te situacije.«

Raztreseno sem pokimal in si začel ogledovati majhno ceneno sobo. Nič ni govorilo o uporabi sile. Pod obešenčevimi nogami je ležal stol. Verjetno ga je uporabil, da je lahko vrgel vrv čez kljuko in si nataknil na vrat zanko. Potem je stol odrinil.

»Ste pregledali odtise?« sem vprašal prisotne uslužbence.

»Seveda, komisar; a razen njegovih nismo nič našli.«

»Kljub temu skoraj ne verjamem, da gre za samomor. Bill Kent bi težko dvignil roko zoper samega sebe.«

»Naj ga spustimo dol, komisar?« me je vprašal sodni zdravnik.

»Samo še hip!«

Dvignil sem stol in ga postavil pod obešenčeve noge. Višina je ustrezala, torej stol ni bil vržen tja zato, da bi nas zavedel na napačno pot.

»Spustite ga!«

Ko so truplo pregledali, niso našli nič posebnega. V žepu je imel pismo, ki pa ni bilo ravno najbolj jasno. Napisal je, da se je odločil za samomor, ker ni mogel več živeti kot preganjana zver, daleč od ljudi.

Lažnih bankovcev ni omenil. To je bilo čudno, da človek, ki pred smrtjo uvidi svojo napako, tega ne želi popraviti. Bill pa ni nič omenil, kje je skril denar.

Počasi sem zasliševal uslužbence hotela. Nihče ni povedal nič zanimivega. Vsi so ponavljali isto: Bill Kent je prišel pred tremi tedni, najel sobo pod imenom Bill Ross. Hodil ni nikamor, ker je trdil, da je bolan.

»V takem hotelu ne sprašujemo gostov, ki redno plačujejo,« je izjavil gospodar.

Zadnja priča je bila majhna Francozinja. V New York je prišla v želji, da bi postala igralka, pa je postala sobarica tretjerazrednega hotela. Bila je bistra in videlo se je, da nam želi pomagati.

Vprašal sem jo, ali je Billa obiskoval zdravnik, kar je pritrdila.

»Morda veste, kako se piše?«

»Ne vem, zapomnila pa sem si številko njegovega luksuznega avtomobila, s katerim je vedno prihajal.«

Povedala mi je številko. Telefonsko sem

(Konec na 8. strani)

Dosmrtnico Kati Debelaričevo je pesem pretresla. Zazdelo se ji je, da res sliši peti slavčka. Našla je spet zgubljeni čas. Vedela je, da se je začel Marijin mesec majnik in z njim šmarnice, pri katerih je tako rada prepevala. Slutnja ji je prišepnila, da konca pobožnosti ne bo več učakala. Jasno je razločila glas prijateljice Pavle. Milo se ji je storilo. Zasolzile so se velike, udrte oči. Solze so drhtele po upadlem in zbledelem obrazu v razpletene, dolge in goste črne lase. Zunaj so peli ptiči in budili mlado življenje. Kati jih ni več slišala. Kakor zamaknjena je negibno slonela v belih blazinah. Iz razmišljanja jo je predramila sestra Vincencija. Prinesla je kavo. Kati je skušala piti dišečo gorko pijačo, pa se ji je koj uprla. Komaj srebnila jo je. Belega, na mleku pečenega peciva pa ni mogla zaužiti niti grižljaja.

Sestra Vincencija je bolnici zmerila vročino in ji preštela udarce žile. Kati je ves čas pozorno opazovala njen obraz, kakor bi hotela z njega razbrati svojo usodo.

»Častita sestra!« Ciganka je bolj zašepetala, kakor spregovorila.

Nuna se je nagnila nad izmučen obraz in sočutno vprašala: »Kaj želite, draga moja?«

Bolnica je sklenila roke in s trgajočim se glasom povedala: »Majnik je. Pela bi rada, pa še moliti ne morem.«

Sestri Vincenciji se je storilo milo. Brž se je ponudila, da glasno prebere litanije Matere božje. Kati naj jih pa samo v mislih za njo ponavlja. Ciganka je prikimala. Res je bolnica ves čas molčala. Šele pri vzkliku »Zdravje bolnikov« so se ji razgibale ustnice. Na »Pribežališče grešnikov« in »Tolažnica žalostnih« je pa že glasno odgovorila: »Prosi za nas!« Več ni mogla. Glas ji je spet zamrl.

Molitev je utihnila. Na hodniku se je oglasila mirna hoja. Obe ženski sta takoj prepoznali korak. Bolnici se je obraz trpko zjasnil. Sestra Vincencija je hitela odpirat vrata. Kakor poosebljen mir je vstopil kurat Janez Bizjan. Nuni je namignil, da želi sam ostati pri bolni kaznjenki Debelarič. Sestra Vincencija se je priklonila in neslišno odšla. Kurat si je pristavil stol k vzglavju postelje in prav vsakdanje vprašal: »No, kako vam je danes, Kati?«

Bolnica je hvaležno pogledala v dobrotni obraz in bolj dahnila, kakor povedala: »Sapa.«

»Duši vas seveda, pa bo že bolje,« je skušal tolažiti duhovnik, si popravil talar in sedel.

Ciganka besedi ni verjela. Oporekati pa ni marala. Obrnila je oči proti oknu in še kar dokaj razločno rekla: »Ptiči pojo.«

Kurat je poprijel za izrečeno besedo in začel pripovedovati o angelskih zborih, ki prepevajo v nebesih, in o poveličanih, ki brez konca s pesmijo Boga slave. In kakor bi še vedno dvomil, če je Kati res iz srca odpustila vnemarnim sodnikom in neuvidevnim porotnikom, je opomnil bolnico, kako blizu bodo v nebesih Gospodu Jezusu oni njegovi učenci, ki zmorejo po njegovem zgledu tiste, ki zavoljo njih krivico in preganjanje trpe, ljubiti in zanje moliti. Ciganka je poslušala in molčala. Niti z očesom ni trenila. Za kraljestvo božje gorečega Janeza Bizjana je zaskrbelo, če mu res ni uspelo dvigniti duše nesrečnega ciganskega dekleta tik pred nebeške duri. Nič več ni ovinkaril. Vprašal je naravnost, če Kati še kaj moli za one, ki so njeno mladost oropali svobode.

Ciganka je odkimala z glavo in odkrito priznala: »Nič več.«

Kurat Bizjan je umolknil in se zamislil. Kasneje je na široko in vzpodbudno govoril o Odrešeniku, kako je umirajoč prosil nebeškega Očeta, naj prizanese njim, ki so ga križali. Kati ga je žalostno poslušala, nazadnje pa potolažila, da še sama zase ne more več moliti, kakor bi rada. Ni pa na nikogar nič huda in se bo vseh spomnila, ko pride k Bogu. Sedaj pa čuti, kako ji od ure do ure pojemajo moči, in ve, da jo kmalu poneso — za hlev.

Kurat Bizjan je vedel, da govore kaznjenke med sabo, kadar prisodijo kateri izmed sotrpink konec življenja, da jo skoraj poneso za hlev. Že sam jih je večkrat slišal tako govoriti. Izraz ga ni kaj posebno bolel. Menda se je bil ščasoma privadil robati govorici. Pa saj kaznilniško pokopališče res leži za hlevi. Iz ust že skoraj umirajoče, po nedolžnem zaprte, pred tremi leti naravnost lepe ciganke, ki je vsem odpustila iz vsega svojega srca, je pa neprizanesljivo izrečena beseda obtoževala, njo samo pa kakor blatila.

Duhovnik je bil prvi hip v zadregi. Pogledal je prek postelje skozi odprto okno. Zunaj se je v žvrgolečo pesem ptičev razcvitala pomlad, pred njim pa je na belih blazinah ugašalo mlado življenje. Ob misli, da se je ciganka sprijaznila celo z zadnjo krivico, ki jo more prizadeti svet, se je zgrozil. Ne, ne! Ta, v življenju več kakor dovolj zvicana duša, ne sme umreti niti s senco zavesti, da bo njeno telo vrženo po smrti kakor na smetišče. Bil je vznemirjen, pa je brž spet ujel ravnovesje. Primaknil je stol bliže k postelji, se narahlo nagnil proti bolnici in jo dobrohotno se smehljaje posvaril kakor otroka, ki je izrekel grdo besedo, pobrano mimogrede od izprijencev, pa njenega pomena še ne razume: »Kati! Ne smete tako govoriti.«

Debelaričeva je na široko odprla oči. Zdelo se ji je, da ni nič posebno napačnega rekla. Kurat je začel razlagati o vstajenju mrtvih in o poveličanih telesih in da je pokopališče pravzaprav samo vrt, iz čigar prsti njeno telo nekoč vzcvete kakor čudovita roža, morebiti še dokaj lepša kakor katera izmed mladih sester, ki jih je zadnje čase precej pobrala prav ista bolezen. Da so v deželi mrtvih do vstajenja vsi enaki. Da pa tam ni več sodnikov, pa tudi ne obsojenih. Da je kaznilniško pokopališče vrt, vrt —.

Kurat je pomolčal. Ni se mogel domisliti prave besede. Ciganka ga je prehitela. Nasmehnila se je in z jasnim glasom, kakor nekoč, ko je bila še zdrava, rekla: »Vrt odrešenih.«

(Dalje prihodnjič)

Ponarejevalec

(Nadaljevanje s 7. strani)

poklical dva uslužbenca, ki sta čez nekaj časa prišla z dr. Liggerjem.

Dr. Ligger je bil lep, sivolas človek. Bil je razburjen. Ko sem ga vprašal, kaj je imel Bill Kent, je začel pojasnjevati.

»Pravzaprav ni imel nobene bolezni...«

»Ste mu to rekli?«

»Ne,« je rekel živčno in vstal. »Dobro mi je plačal, komisar,« je rekel tiho. »Razumel sem, da želi, da ga okolica ima za bolnika — in tega mu nisem hotel kvariti.«

»Kdaj ste ga videli zadnjič?«

»Pred tremi dnevi. Obnašal se je kot navadno.«

»Upam, doktor, da še niste porabili denarja, ki vam ga je dal, ker je namreč ponarejen. Vaš pacient je bil kriminalec. Dolgo smo ga iskali. Denar mi prinesite jutri v pisarno; sicer lahko imate težave.«

Pobledel je.

»Denar sem porabil, kaj bo pa sedaj?«

»Nič! Nekdo drug bo zašel v težave, če ne bo pazil!«

Ko je doktor odšel, je prišla sobarica.

»Gospod,« je hitro rekla. »Doktor vas je nalagal! H Kentu je prišel tudi sinoči. Nehala sem delati malo prej in sem šla spat. V hodniku sem ga videla, on pa mene ne.«

»Tom,« sem se zadrl. »Vzemi tri fante in za njim!«

Stekli smo po stopnicah in skočili v avto. Z vključeno sireno smo drveli kot nori.

Dr. Ligger je stanoval v bogati četrti v drugem nadstropju neke večnadstropne stavbe. Ko smo pozvonili, je prišel odpret sam.

Prestrašeno se je zdrznil, ko nas je spoznal.

»Kaj želite?«

»Želim te vprašati, doktor, zakaj si me nalagal, da si Kenta videl zadnjič pred tremi dnevi, ne pa sinoči?«

Presenečeno je kriknil. Prijela ga je panika. Kot nor je stekel v stanovanje. Šli smo za njim. Na njegovi pisalni mizi je bil kovček, poln dolarjev. Takoj sem vedel, da gre za ponaredke Billa Kenta.

Stopil sem k njemu, ko je sedel na stolu in si držal roke pred obrazom.

»Doktor, obtožujem te za umor Billa Kenta!« sem rekel suho. »Ubil si ga in napravil, da je izgledalo kot samomor.«

»Da,« je zašepetal. — »Ubil sem ga. Nataknil sem mu zanko na vrat, ko je ležal na postelji. Nato sem ga obesil na kljuko. Nosil sem rokavice. Dolarji so me pognali v zločin. Šele kasneje sem v njem spoznal znanega Kenta. Tedaj sem napisal pismo, ki ste ga našli pri njem. Mislil sem, da boste verjeli, da gre za samomor...«

Ni imel sreče — Neki Nizozemec, ki je zadel v loteriji 20.000 nizozemskih goldinarjev, si je kupil moped. Med prvo vožnjo pa se je zaletel v drevo in zaradi poškodb umrl na kraju nesreče.

Najbolj koristen stroj

Pred sto leti je zadrdral prvi stroj, ki pomeni v razvoju moderne zunanje človekove kulture pravi preobrat. V mislih imamo šivalni stroj, sam po sebi preprosta zadeva, a tolikšnega pomena za naše obleke in modo kot malo katera druga iznajdba. Brez šivalnega stroja si ne moremo misliti krojaške in šiviljske obrti, ki diktira preko novih mod tudi človekov okus in celó njegovo čustvovanje.

Kdo je bil Izak Singer

Ne bi pa imeli tega stroja, če ne bi živel svoje čudovito življenje Izak Singer, ki je iz niča postal kralj vseh krojačev. Pred 150 leti se je rodil kot osmi sin revnih nemških priseljencev v Ameriko. Dvanajst let je imel, ko je zapustil revno bajto in odšel v svet. Šol ni obiskoval, ker ni bilo denarja pri hiši. Dečko se je pridružil potujočim igralcem. Prekopicevanje v cirkusu mu je dalo borni kruh. Fanta so pa bolj vlekle praktične stvari, zlasti ga je zanimala sestava strojev in tehnika sploh. Z igralsko družino je nekoč prišel k Michiganskemu jezeru, kjer so gradili prekope. Tam je opazoval, kako mučijo konje s prekladanjem velikih skal. Dolgo je premišljeval, dokler se mu ni posrečil načrt za mehanični žerjav, ki je opravljal konjsko delo. Patent je prodal za 2000 dolarjev. Zdaj je našel Singer svojo pot. Začel se je ukvarjati z novimi stroji, tudi z žagami za hlode.

Srečal je pravega moža

Na pravo je pa naletel, ko se je srečal v Bostonu z mehanikom Orsonom Phelpsom, ki si je že dolgo časa prizadeval, kako bi izboljšal dotedanje zelo preproste šivalne stroje. Šlo je za to, da bi vbodljaji tekli kar neprenehoma. Singer si je izposodil 40 dolarjev in je enajst dni prečepel v Phelpsovi delavnici. Končno se mu je le posrečilo narediti model stroja, ki se je poganjal z nožnim pedalom in je nepretrgoma vbadal iglo. Prešlo je pa še deset let, dokler ni l. 1861 svoj šivalni stroj ali singerco tako izboljšal, da so ga kupovale tudi družine.

Z iznajditeljskim duhom je pa Singer združeval tudi smisel za kupčijo. Ustanovil je posebno Singerjevo družbo, ki je prodajala stroje tudi na obroke. Nove tovarne so rastle ne samo v Ameriki, ampak tudi v Evropi in celo v Afriki in Indiji. Singer je ustanavljal tudi šole za šivanje, katere je sam podpiral iz svojega ogromnega premoženja. Po vsem svetu so drdrali njegovi šivalni stroji in mu prinašali tako velike dobičke, da je nekdanji cirkuški igralec in samouk razpolagal ob svoji smrti leta 1875 z osmimi milijardami lir premoženja. Ne smemo pa pozabiti, da je postal s svojim izumom pravi dobrotnik človeštva, kot ga je označil sam Indijec Mahathma Gandhi z besedami: obdaril je človeštvo z enim najbolj koristnih strojev. — N. L.

Dogodilo se je . . .

»Siamski« dvojčici — 21 letna Ilenka Jovanović iz Bočinja pri Maglaju je rodila »siamski dvojčici«, ki sta zraščeni s trebuhom. Deklici sta težki po 2,8 kg. Dvojčici — doslej je to četrtič na svetu, da sta ostali taki dvojčici živi — so poslali v beograjsko kliniko v inkubator.

Milijoni dolarjev za strupe — Obrambno ministrstvo ZDA je naročilo pri osmih ameriških tovarnah večje količine kemičnih pripravkov za uničevanje vegetacije v skupni vrednosti nad 57 milijonov dolarjev. Zatrjujejo, da bodo kemična sredstva oziroma strupe uporabljali za uničevanje džungel v Južnem Vietnamu, pa tudi za področja, kjer se zadržujejo Vietkongovci. Lani so ZDA porabile 10 milijonov dolarjev za nakup kemičnih pripravkov, s katerimi so uničevali vegetacijo v Vietnamu.

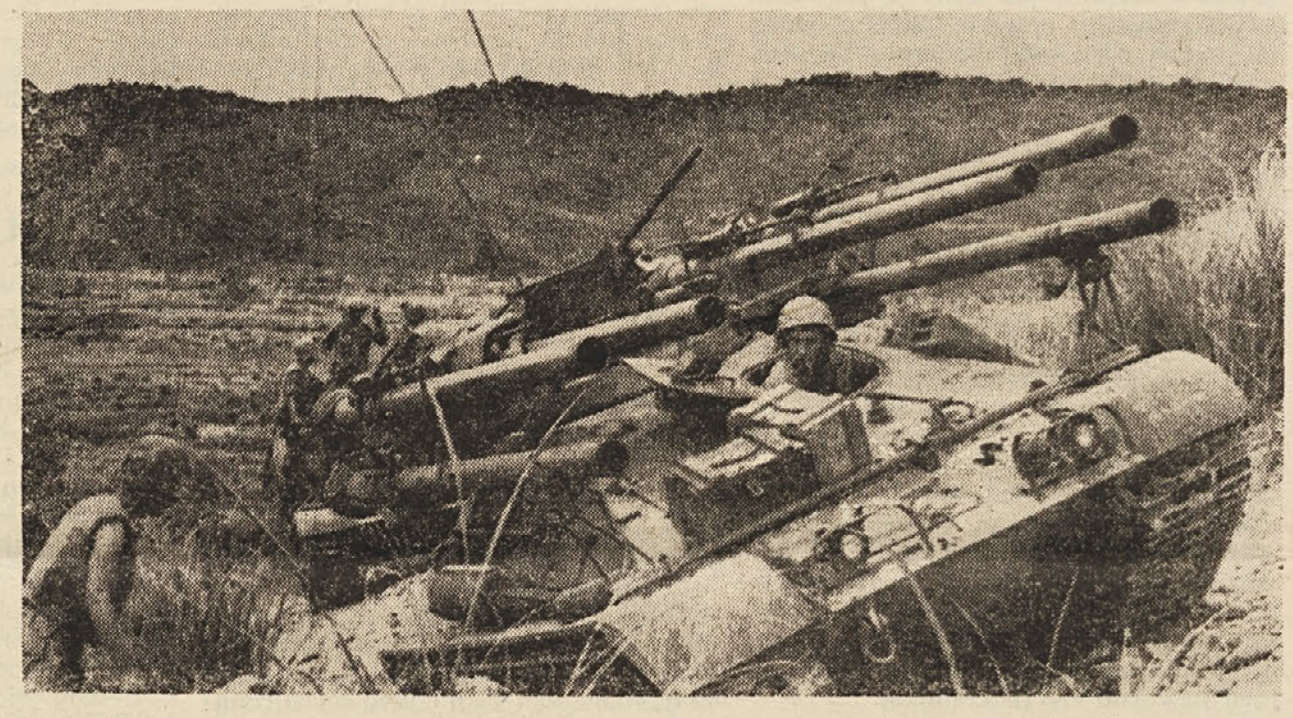

Oklopnike s šestimi 10,6 cm topovi so v soboto poslali Amerikanci v Južnem Vietnamu v boj. V hudem spopadu so pobili 240 Vietkongovcev.

OBVESTILO

ROMANJE V LURD

Avtopodjetje Sienčnik bo vozilo romarje v Lurd od 16. do 26. avgusta tega leta.

V Lurd prispejo 19. avgusta in ostanejo tam dva dni.

Prijave sprejema dušnopastirski urad (DPU) ali Sienčnik (Dobrla ves). Telefon 04236-219.

Poroka

V nedeljo, 23. julija, se je v podružni cerkvi v Št. Primožu poročila Katarina Urak pd. Buhovnikova v Nagelčah. Kot ženina si je izbrala mladega fanta iz Grabštanja, ki je zadnje čase stanoval pri Voglu v Št. Primožu. Buhovnikova Katica je bila tudi pevka slov. prosv. društva »Danica«. Med poroko in po poroki so ji zapeli šentviški pevci nekaj pesmi. Mlademu paru želimo mnogo sreče na skupni življenjski poti.

Televizija Ljubljana

PETEK, 28. julija: 18.10 Poročila — 18.15 Kulturna reportaža — 18.45 Vizitka — 19.00 Mozaik kratkega filma — 19.30 Cikcak — 19.40 TV obzornik — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Cikcak — 20.38 Človečerni film — 22.00 Pred izletom — 22.20 Zadnja poročila.

SOBOTA, 29. julija: 18.10 Poročila — 18.15 Mladinska igra — 19.00 Vsako soboto — 19.15 Baletna oddaja — 19.40 TV obzornik — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Cikcak — 20.38 Beloruski državni ansambel — 21.50 Golo mesto — serijski film — 22.50 Zadnja poročila.

NEDELJA, 30. julija: 9.25 Poročila — 9.30 Nedelja z veselimi hribovci — narodno-zabavna glasba — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Tisočkrat zakaj — 11.30 Serijski film za otroke — 12.00 Nedeljska TV konferenca — 18.55 Poročila — 19.00 Perry Mason, serijski film — 19.45 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.45 Cikcak — 20.50 Sončna karavana — zabavnoglasbena oddaja — 21.50 Portreti in srečanja — 22.05 Zadnja poročila.

PONEDELJEK, 31. julija: 18.10 Poročila — 18.15 Lepe pesmi so prepevali: Jager pa jaga — 18.45 Znanost in tehnika — 19.15 Tedenski športni pregled — 19.40 TV obzornik — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Cikcak — 20.38 TV Drama — 21.40 Mali komorni koncert — 22.10 TV dnevnik.

Miza in 4 stoli iz kovine in plastike za vrt - šil. 695.-
Podjunska trgovska družba
Bratje Rutar & Co.
Dobrla ves A-9141 Eberndorf
Telefon 04236-281

PFAFF
ZNAMKA ZAUPANJA
GRUNDNER
Klagenfurt - Celovec
Wienergasse 10
(Promenadna cona)

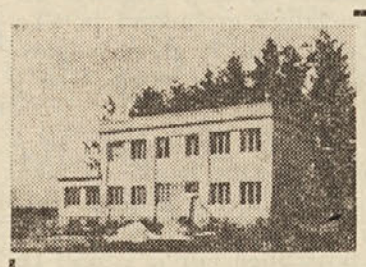

Vila v Rožu
3.000 m² zemljišča, vodovod, osvetljava, pripravna za vselitev, 330.000 šilingov, naprodaj.
Dopisi pod „2430" na ÖGW, Klagenfurt.

Wieder eine neue, sensationelle Motorsäge von STIHL: die STIHL-040, ca. 8,7 PS stark, 6,8 kg leicht — nur 1,8 Kilo pro PS. Kennen Sie eine Motorsäge, die das übertrifft?
STIHL 040

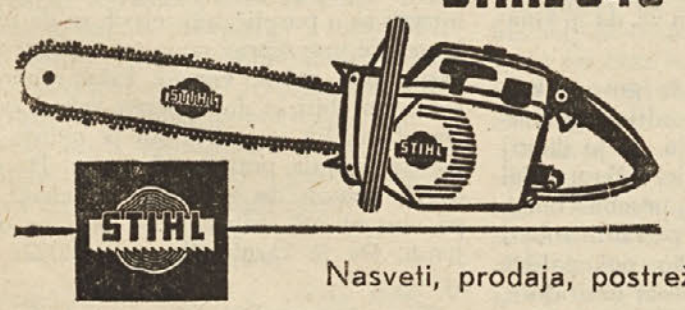

Johan Lomšek
Št. Lipš, Tihoja 2
P. Dobrla ves
9141 EBERNDORF
Telefon 04237-246
Nasveti, prodaja, postrežba strankam

STADLER Möbel
Das führende Einrichtungshaus
REGINA KÜCHEN
Klagenfurt, Theatergasse 4
WK MÖBEL

Naš tednik

Izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uprave in oglasnega oddelka 26-69. — Telefon uredništva: 43-58. Naročnina znaša mesečno 7.— šil., letno 80.— šil. Za Italijo 2800.— lir, za Nemčijo 20.— DM, za Francijo 22.— ffr., za Belgijo 250.— bfr., za Švico 20.— šfr., za Anglijo 2.— f. sterl., za U. S. A. in ostale države 6.— dolarjev na leto. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.